

**BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ÖĞRETMENLERİNİN
ÖZ YETERLİK İNANÇLARININ İNCELENMESİ
(ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ)**

Haluk ASLANTÖRK

Yüksek Lisans Tezi

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR

2018

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
KİŞİ SPORLARI VE SPOR BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ BİLİM DALI

**BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİK İNANÇLARININ
İNCELENMESİ
(ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ)**

(The Analysis of Physical Education and Sports Teachers' Beliefs of Self-Efficacy)
(Erzurum Province Sample)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haluk ASLANTÜRK

Danışman: Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR

Erzurum
Eylül, 2018

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
KIŞ SPORLARI VE SPOR BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİK İNANÇLARININ
İNCELENMESİ(ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ)**

Haluk ASLANTÜRK

Tez Savunma Tarihi : 11/09/2018

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Erdoğan TOZOĞLU (Atatürk Üniversitesi)

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi İzzet UÇAN (Bayburt Üniversitesi)

Onay

Bu çalışma yukarıdaki jüri tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Fatih KIYICI
Enstitü Müdürü

**Yüksek Lisans Tezi
ERZURUM - 2018**

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi(Erzurum ili örneği)” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 20..

Haluk ASLANTÜRK

Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve ..... sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) süreyle engellenmiştir.

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve ..... sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Yapmış olduğum bu çalışma s¼recinde bilgilerini, deneyimlerini ve kıymetli zamanlarını benden esirgemeyen değerli danıőmanım Prof. Dr. G¼khan BAYRAKTAR ve yine bana yardımlarını ve ilgilerini hiçbir zaman eksik etmeyen, tez çalıőmam s¼recinde s¼rekli desteğini g¼rd¼đ¼m Doç. Dr. Erdoğan TOZOĞLU'na sonsuz teőekk¼r ederim.

Tez savunma j¼rimde yer alan değerli hocalarıma, ayrıca tez hazırlama s¼recinde yardımlarını eksik etmeyen Sayın Ünal DİLEKÇİ 'ye, kardeőim ve meslektaőım Ensar ASLANT¼RK' e ve değerli öğretmen arkadaőım Osman BURAN 'a teőekk¼r ederim.

Son olarak tez s¼recimde varlığını, sevgisini her daim kalbimde hissettiğim değerli anneme, eőime ve kızlarıma sonsuz teőekk¼r ederim.

Haluk ASLANT¼RK

ÖZ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİK İNANÇLARININ
İNCELENMESİ
Haluk ASLANTÜRK
2018, 77 sayfa

Amaç: Bu çalışmanın amacı Erzurum ilindeki Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını araştırmaktır.

Yöntem: Bu araştırma betimsel özellikte tarama yöntemiyle uygulanmış bir çalışmanın sonucudur. 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında Erzurum İlinde resmi ve özel ortaokul ve liselerde görevli olan 166 erkek ve 25 kadın olmak üzere toplam 191 beden eğitimi ve spor öğretmenine uygulanmıştır. Öğretmenlerin öz yeterlik seviyelerini saptamak amacıyla 38 maddeden oluşan “Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanteri (ÖYBE)” kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.00 istatistik programı kullanılmıştır. Demografik özelliklerin belirlenmesinde betimsel istatistik türlerinden biri olan frekans dağılımı kullanılmıştır. İki bağımsız değişken ile bunların öz yeterlik inanç düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için kestirimsel istatistik türlerinden Independent Samples T Test, ikiden fazla değişken ile öz yeterlik inanç düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için ise tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki fark 0,05 anlamlılık düzeyi esas alınarak yorumlanmıştır.

Bulgular: Elde edilen bulgulara göre Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz yeterlik inanç düzeyleri ile cinsiyetleri, yaşları, medeni durumları, mezun oldukları okul türü, görev yaptıkları okullara göre dağılımı, beden eğitimi ve spor öğretmenliğini tercih etme nedenleri, spor yapma yapmama durumları, haftada kaç saat spor yaptıkları, hangi amaçla spor yaptıkları gibi durumlar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Görev yapma süresi ve hangi türde spor yaptıkları ile ilgili, katılımcıların öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak 2017/2018 eğitim öğretim yılında Erzurum ilinde görev yapan ve araştırmamıza konu olan 191 beden eğitimi öğretmenin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden çıkan sonuçlar çerçevesinde puan ortalamaları incelendiğinde, kişisel bilgi formunda bulunan tüm ölçütlerde öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: eğitim, öz yeterlik, öz yeterlik inanç düzeyi, beden eğitimi ve spor, beden eğitimi ve spor öğretmenliği

ABSTRACT
POSTGRADUATE THESIS
THE ANALYSIS OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS' BELIEFS OF SELF-EFFICACY

Haluk ASLANTÜRK

2018, 77 pages

Objective: The purpose of this study is to research whether physical education and sports teachers' level of beliefs of self-efficacy related to teaching profession differentiates according to various variables or not.

Method: This research is a result of a study which is applied by means of a descriptive scanning property. This research was applied to 191 physical education and sports teachers (25 females and 166 males) working in official and private secondary and high schools in Erzurum province in 2017-2018 educational year. With the aim of determining the levels of teaching self-efficacy of teachers, here is used the "Inventory of Teaching Perfection Anticipation (ITPA)" consisting of 38 items. SPSS 22.00 Statistics Program was used. In the determination of demographic features, frequency distribution, a kind of descriptive statistics, was used. To analyse the relationship between two independent variables and their level of self-efficacy beliefs, Independent Samples T Test, which is a kind of predictive analysis; and to analyse the relationship between more than two variables and their level of self-efficacy beliefs, one way ANOVA test was used. The difference between variables was interpreted based on 0,05 significance level.

Findings: According to the findings, It is seen that there is no meaningful difference between physical education and sports teachers' level of self-efficacy and their genders, ages, marital statuses, type of schools they graduated, type of schools they work, reasons of preferring physical education and sports teaching, whether doing sports or not, times of doing sports in a week and their aim of doing sports. A meaningful difference was determined between the score averages of participants' teaching efficacy anticipation scale, related to their tenure and kind of sports they do.

Conclusion: As a result, when the point averages was analyzed within the scope of the results acquired from the perfection anticipation scale of 191 physical education and sports teachers who are subject to our study and work in Erzurum province in 2017/2018 educational year, it was determined that level of self-efficacy beliefs was high in all criterions taking place in personal information form,

Key words: Education, self-efficacy, level of self-efficacy, physical education and sports, physical education and sports teaching

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi ve Problem durumu	2
Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
Kuramsal Çerçevesel ve İlgili Araştırmalar.....	5
Eğitim	5
Formal eğitim.....	6
Örgün eğitim.....	6
Yaygın eğitim.....	7
İnformal eğitim.....	7
Öğretmenlik Mesleği	7
Meslek.....	7
Öğretmenlik mesleği.....	8
Öğretmen yeterlikleri.....	9
Öğretmenlik mesleğinin temel özellikleri.....	12
İyi bir öğretmende bulunması öngörülen özellikler.....	13
Beden Eğitimi ve Spor.....	16
Beden eğitimi ve sporun genel eğitimin içerisindeki yeri ve önemi.....	17
Beden eğitimi ve spor öğretmenliği.....	18
Beden eğitimi öğretmenliği bölümünün amacı.....	18

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görevleri neler olmalıdır?	19
İdeal beden eğitimi öğretmenin nitelikleri.	19
Öz-Yeterlik	21
Öz yeterliğin oluşumu.	23
Öz yeterliğin gelişimi.	24
Öz yeterliğin kaynakları.	25
Öğretmen öz yeterliği.	25
Beden eğitimi öğretmeni öz yeterliği.	27
Öz yeterliği yüksek ve düşük öğretmenlerin özellikleri.	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	31
Yöntem	31
Araştırma Modeli.....	31
Evren ve Örneklem.....	31
Veri Toplama Teknikleri	31
Verilerin Analizi	32
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	34
Bulgular ve Yorum	34
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	48
Sonuç ve Öneriler	48
EKLER	58
EK 1. Anket İzin Belgeleri.....	58
EK 2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Anketi.....	61
ÖZGEÇMİŞ	64

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistik Dağılım Tablosu.....	34
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımları	35
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Dağılımları	35
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları.....	36
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımları.....	37
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Süreye Göre Dağılımları.....	37
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okullara Göre Dağılımları.....	38
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Bu Bölümü Tercih Etme Nedenlerine Göre Dağılımları	39
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Fiziksel Aktivite Yapma Durumlarına Göre Dağılımları	39
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Tür Fiziksel Aktivite Yaptıklarına İlişkin Dağılımları	40
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Haftada Kaç Saat Fiziksel Aktivite Yaptıklarına İlişkin Dağılımları	41
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Amaçla Fiziksel Aktivite Yaptıklarına İlişkin Dağılımları	41
Tablo 13. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri	42
Tablo 14. Katılımcıların Medeni Durumları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri	43
Tablo 15. Katılımcıların Mezun Oldukları Okul Türü İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri	43
Tablo 16. Katılımcıların Görev Yaptığı Okul Türü İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri	43

Tablo 17. Katılımcıların Fiziksel Aktivite Yapıp Yapmama İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri	44
Tablo 18. Katılımcıların Yaşları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	44
Tablo 19. Öğretmenlerin Görev Yapmakta Olduğu Yıl İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	45
Tablo 20. Öğretmenlerin Beden Eğitimi Öğretmenliğini Tercih Etme Nedenleri İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	45
Tablo 21. Öğretmenlerin Hangi Tür fiziksel aktivite Yaptıkları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları ..	46
Tablo 22. Öğretmenlerin Haftada Kaç Saat Fiziksel Aktivite Yaptıkları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	46
Tablo 23. Öğretmenlerin Hangi Amaçla Fiziksel Aktivite Yaptıkları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	47

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin cinsiyet dağılımlarının grafiksel görünümü.....	35
Şekil 2. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin yaş dağılımlarının grafiksel görünümü.....	36
Şekil 3. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin medeni durumlarına göre dağılımlarının grafiksel görünümü.....	36
Şekil 4. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre dağılımlarının grafiksel görünümü.....	37
Şekil 5. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin görev yaptıkları süreye göre dağılımlarının grafiksel görünümü.....	38
Şekil 6. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin görev yaptıkları okullara göre dağılımlarının grafiksel görünümü.....	38
Şekil 7. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin bu alanı tercih etme nedenlerine göre dağılımlarının grafiksel görünümü.	39
Şekil 8. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin fiziksel aktivite yapma durumlarına göre dağılımlarının grafiksel görünümü.	40
Şekil 9. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin hangi tür fiziksel aktivite yaptıklarına ilişkin dağılımlarının grafiksel görünümü.....	40
Şekil 10. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin haftada kaç saat fiziksel aktivite yaptıklarına ilişkin dağılımlarının grafiksel görünümü.	41
Şekil 11. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin hangi amaçla fiziksel aktivite yaptıklarına ilişkin dağılımlarının grafiksel görünümü.	42

KISALTMALAR DİZİNİ

%	: Yüzde
F	: Frekans
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Birey Sayısı
ÖYBE	: Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanteri
P	: Farkın Anlamlılık Düzeyi
Sigma	: Varyansların eşitliği
Ss	: Standart Sapma
T	: t Testi Fark Değeri
X	: Ortalama

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Toplumdaki insanların mutluluk ve huzur içinde gelişebilmesi, fertlerin sıhhatli ve mutluluk içerisinde olabilmelerine bağlıdır. Bu bağlamda eğitimle ilgili kurumlara, fertlerin sağlıklı ve mutlu olmasını temin ederek kendine ve topluma yararlı insanlar olmasında büyük sorumluluk düşmektedir. Eğitim kurumlarında çocukların çok yönlü gelişimlerinin sağlanması için kişisel gereksinimleri ve günümüz şartları dikkate alınarak fiziksel, zihinsel, duyuşsal, sosyal olarak gelişmelerini sağlamak için çeşitli dersler okutulur. Bu çerçevede beden eğitimi dersleri de çocukların gelişimi çerçevesinde önemli derslerden birisidir. Ülkemizde beden eğitimi ve spor dersleri, okul öncesinden başlayarak, her derecedeki eğitim kurumlarında okutulan zorunlu derslerden birisidir. Dünyanın birçok ülkesinde de bu şekildedir (Atılay, 2011).

Bireyin hareket etmesi, eğlenmesi, eğlenerek öğrenmesi, akranlarıyla çeşitli paylaşımlarda bulunması beden eğitimi ve spor faaliyetleri çerçevesinde gelişir. Yine beden eğitimi ve spor faaliyetleri sayesinde yardımlaşmayı, işbirliğini, paylaşmayı, başarmayı, başarısızlığa razı olmayı, arzu ettiği amaca varmak için çeşitli metotlar oluşturmayı kavrarlar. En kalıcı öğrenme şeklinin uygulayarak öğrenmeler olduğu bir gerçektir. Beden eğitimi ve spor dersleri çoğunlukla uygulamaya dönük dersler olduğundan öğrenciler uygulamalarda birebir bulunarak hem sağlıklı dinç bir vücuda sahip olmakta, hem de yakın iletişimlerle duyuşsal, zihinsel, toplumsal açılardan da olumlu davranışlar oluşturabilmektedir (Atılay, 2011).

Bu çalışmada, yukarıdaki bilgiler çerçevesinde araştırmamızda ele alacağımız temel problem, 'Beden Eğitimi Öğretmenliği Mesleğine Dair Öz yeterlik İnançlarının neler olduğu şeklindedir. Erzurum'daki Beden Eğitimi Öğretmenlerinin bu mesleğe ilişkin öz-yeterlik inançlarını belirleyerek, öğretmenlerin bireysel birikimlerinin farkına varmalarına, seviyelerinin hangi düzeyde seyrettiğinin farkına varmalarına imkân sağlamak, bununla beraber onların iş tatminlerini olumlu yönde etkileyebilmek amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada amaç, Erzurum ilindeki Beden Eğitimi Öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmaktır.

Araştırmanın Önemi ve Problem durumu

Beden eğitimi ve spor öğretmenliği mesleğinin, niteliğinin ve kalitesinin yükseltilmesi, öncelikle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinde bulunması gereken yetkinliklerin bilincinde olunması, akabinde, bu yetkinliklerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim uygulamalarıyla beden eğitimi öğretmeni namzetlerine ve beden eğitimi öğretmenlerine kazandırılması ile mümkündür. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin eğitim ortamında bulunan bütün ögeler arasında sürekli ve anlamlı bir eşgüdüm sağlayacak, öğrencide istendik davranışları geliştirecek alanları hazırlayıp yönetecek bilgilere, becerilere sahip olması beden eğitimi ve spor açısından son derece önemlidir.

Türkiye’de “öz yeterlik” konusunda yapılan araştırmalarda son yıllarda artış görülmekle birlikte daha çok lise ve yükseköğretim düzeyini, özellikle branş öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarını kapsadığı görülmektedir. Öz yeterlik üzerine yapılan literatür taraması sonucunda Türkiye’deki araştırmalar daha çok öğrenciler ve öğretmen adayları üzerinde yapıldığı görülmektedir. Türkiye’de özellikle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz yeterlik inançları düzeyini saptamaya yönelik pek fazla çalışma yapılmamış olması, ayrıca ilerde yapılacak çalışmalara kaynak yaratması açısından bu araştırma önem taşımaktadır.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin kendilerini hangi düzeyde gördükleri ile alakalı inançlarının ortaya çıkarılması; onların kendileri hakkında daha fazla bilgiye sahip olmalarına ve bizim onlar hakkında daha fazla bilgiye sahip olmamıza, yaşamlarının o anına dek bilgi, birikim düzeylerinin farkında olabilmelerine olanak vermesi yönünden önemlidir. Bu sebeple bu çalışma, Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin seviyelerinde cinsiyetlerinin, yaşlarının, mezun oldukları okul türü vb. durumların bir etken olup olmadığını belirlemesi yönünden önemli görülmektedir. Bu çalışmayla ortaya çıkacak donelerin uygulayıcılara kolaylık sağlayacağı ve yapılacak benzer çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir. Çalışmanın probleminin ifade şekli şöyledir. ‘Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleğine dair öz yeterlik inançları nedir?’

Alt problemler

1. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile cinsiyet arasında bir farklılık var mıdır?
2. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile yaşları arasında bir farklılık var mıdır?
3. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile medeni durumları arasında bir farklılık var mıdır?
4. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile mezun oldukları okul türü arasında bir farklılık var mıdır?
5. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile görev yaptıkları yıl arasında bir farklılık var mıdır?
6. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile görev yaptıkları okullara göre dağılımı arasında bir farklılık var mıdır?
7. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile beden eğitimi ve spor öğretmenliğini tercih etme nedenleri arasında bir farklılık var mıdır?
8. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile fiziksel aktivite yapma durumu arasında bir farklılık var mıdır?
9. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile yaptıkları spor branşı arasında bir farklılık var mıdır?
10. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile spor yapma süreleri arasında bir farklılık var mıdır?
11. Beden Eğitimi ve spor Öğretmenlerinin öz yeterliklerine ilişkin tutumları ile hangi amaçla spor yaptıkları arasında bir farklılık var mıdır?

Sınırlılıklar

Bu çalışma,

1. 2017/2018 Eğitim Öğretim yılında Erzurum ili merkezi ve ilçelerinde çalışmakta olan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur.
2. Veri toplamada kullanılan ölçme araçları ve bunlara verilen cevaplar ile sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

1. Çalışmaya dâhil olan öğretmenlerin, ölçekteki soruları içtenlikle ve kendi durumlarını yansıtacak şekilde cevapladıkları,
2. Ölçekte yer alan soruların araştırmanın hedeflediği bilgileri elde edebilecek geçerliliğe ve güvenilirliğe sahip olduğu,
3. Çalışma örnekleminin, çalışma evrenini yeterli düzeyde temsil ettiği varsayılmaktadır.

Tanımlar

Beden Eğitimi: Fertlerin bedensel, ruhsal ve fikirsel ilerlemesini sağlamak, güncel yaşama ve iş yaşamının koşullarına hazır hale getirmektir. Ayrıca ulusal şuur ve yurttaşlık hissiyatlarını kuvvetlendirmek amacıyla ifa edilen, planlı ve metotlu çalışmaların tümüne denir (Kuru, 2000).

Spor: Fertlerin bedensel ve zihinsel yeteneklerinin gelişimine katkıda bulunan, herhangi bir mücadele ya da arzu edilen hedefe varabilmek amacıyla, önceden belirlenmiş bir takım kaideler çerçevesinde ferdi veya grup halinde gerçekleştirilen bedensel etkinliklerin tümüdür (Tanrıverdi, 2012).

Öz yeterlik: Kişilerin muhtemel vaziyetlerin üstesinden gelebilmek maksadıyla lazım gelen eylemleri ne derecede iyi uygulayabildiklerine ilişkin kişisel yargılarıdır Bandura, (1982).

Öğretmen Öz yeterlik İnancı: Öğretmenin, tahmin edilemeyen durumlarda ve motive edilmemiş öğrenciler arasında bile, öğrencinin aktif katılımını ve öğrenmenin istenen neticelerini oluşturma becerisine ilişkin kendisinde gördüğü inancıdır Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, (2001).

Beden Eğitimi ve spor Öğretmeni Yeterliği: Beden eğitimi ve spor öğretmenliğinin yapılması gereken vazife ve mesuliyetleri ifa edebilmek için var olması gerekli olan beceriler bilgiler, anlayış, ve tutumlardır Ünlü ve ark, (2008).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçevesel ve İlgili Araştırmalar

Eğitim

Uygar ve modern devletlerle her alanda mücadele edebilmenin ve daha müreffeh bir toplum inşasının en mühim itici kuvvetlerden birisinin eğitim olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Bu sebeple çok daha bilgili, çok daha kültürlü ve çok daha üretken bireyler yetiştirmek için hemen hemen bütün ülkeler kendi fertlerinin eğitimine büyük paylar ayırma çabası içerisinde olmaktadır. (Varış 1985), özellikle gelişmekte olan toplumlarda, eğitimin kalkınmanın neticesi değil sürecin ta kendisi olduğunu ifade ederek, bu süreçte fertlerin kalıtımsal olarak getirmiş olduğu özelliklerle, eğitim programlarının sonuç üzerinde etki gösterebileceğine dikkat çekmektedir. Eğitime yönelik literatürde çok fazla sayıda tanım vardır. Genel olarak fertlerin davranışlarında toplumsal beklentiler doğrultusunda istenen davranış değişikliklerini oluşturma süreci olarak nitelendirilmektedir Demirel ve Yağcı'da, (2007) eğitimi, bir tutum değişikliği olarak tanımlamakta ve bu tutum değişikliğinin de istenen yönde olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Başka bir tanımda ise (Baytekin, 2004) eğitimi; “planlı, programlı, belirli bir gaye ile belirlenmiş, toplumsal ve ferdi hedeflere doğru yapılan ve hayat boyu devam eden uygulamalı bir süreç” olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanımda ise eğitim daha umumi bir bakış açısıyla bir ülkenin istenilmeyen durumdan istenilen duruma getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Eğitim bireylerin hayatlarını devam ettirebilmeleri ve toplumda bir yere sahip olabilmeleri için kazanılan bilgilerin, becerilerin, düşünce değişikliklerinin tümüdür. Bireyin toplumdaki standardını, inancını ve yaşamasını kolay hale getirecek yolların kazanılmasında etkili olan bütün sosyal süreçlerdir ifadesini kullanarak Eğitim'in daha geniş kapsamlı tanımı yapılabilir (Bilen, 2002).

Bu tanımların ortak noktası; eğitimin bir süreç olduğu, bireyin mevcut haliyle yeterli değerlendirmedeği ve sonuçta da bir değişime sebep olması gerektiği şeklinde sıralanabilir. Buradaki önemli bir hususta da meydana gelen davranış değişikliklerinin eğitim etkinlikleri aracılığıyla gerçekleştirilmiş olması ve bireyin yaşantısına yeni bir boyut kazandırarak bireyi gerçekten etkilemesi gereğidir. Bireylerin yaşadıkları toplumun değerlerini, standartlarını, yaşama yollarını ve inançlarını kazanmasında etkili olan sosyal süreçler ile yine toplumca değer atfedilen çeşitli tutum ve becerilerin birey tarafından kazanıldığı süreçlerin bütününi içeren eğitim, oluşum durumuna göre informal ve formal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Formal eğitim.

Özellikle okullar başta olmak üzere değişik kuruluşlarda önceden planı programı yapılmış faaliyetler aracılığı ile, alanında iyi yetişmiş eğitimciler önderliğinde kişilerin tutumlarında maksatlı bir şekilde istendik yönde davranış değiştirme süreci olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla belirli bir kapsamda yürütülen ve öğretim sürecinin değişik basamaklarında bazı ölçütler doğrultusunda ölçme ve değerlendirme işlemlerinin yapıldığı bu eğitim türünün temel özelliği amaçlı, planlı ve programlı olmasıdır (Yılmaz, 2010). Milli Eğitim sistemi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiştir. Formal eğitim çerçevesinde örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır Helvacı ve Şahin, (2008).

Örgün eğitim.

Yetkili kurumlarca tespit edilmiş hedeflere ulaşmak üzere belirli yaş gruplarındaki fertlere uygulanan programlar vasıtasıyla gerçekleştirilen düzenli eğitim sistemidir. Bu eğitim çerçevesinde okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretim kurumları bulunmaktadır. Bunlardan okul öncesi eğitimde, zorunlu ilkokul Çağ'ına gelmemiş çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimi ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlayarak, ilkokula hazırlamak gibi amaçlar güdülmektedir. Cinsiyet ayırmaksızın bütün çocuklar için zaruri ve devlete ait okullarda ücretsiz olan ilkokul ise 6-9 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsamaktadır. Bütün Türk çocuklarının vatanını seven bir birey olmasını sağlamak için gereken bilgi, beceri, alışkanlık ve davranış kazanmasını sağlayarak onları bir üst öğretim kurumuna (ortaokul) hazırlamak da bu eğitim basamağının temel amaçlarından. Öğrencilere alt düzeyde de olsa bir genel kültür kazandırmak, bireysel ve toplumsal sorunları tanıtarak onlara çözümler üretebilmeyi sağlamak ve onları yetenek, bilgi ve ilgileri doğrultusunda yükseköğretime, bir mesleğe ve hayata hazırlama amacı güden ortaöğretim ise, dört yıllık genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarını kapsamaktadır. Ortaöğretime dayalı en az dört yarıyılı kapsayan yükseköğretim ise, üniversite, enstitü, fakülte, konservatuar, yüksekokul ve meslek yüksekokulları ile uygulama araştırma merkezlerinden oluşmaktadır. Çok önemli görevler üstlenen bu kurumların bazı amaçlarını şu şekilde özetlemek mümkündür: Ülkenin bilim politikasına uygun olarak, bireyleri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek, bilimsel araştırma ve incelemeler yapmak, toplumda ki insanların umumi seviyelerini yükseltecek ve kamuoyunun bilgilenmesini sağlayacak bilimsel verilerin topluma yayılmasını sağlamak vb. (www.meb.gov.tr).

Yaygın eğitim.

Yaygın eğitim, , fertlerin ilgi, istek ve yeteneklerine uygun olarak verilen örgün eğitimde bulunmamış veya basamaklarından birinde olan ya da örgün eğitimi bitirmiş fertlere, bilgi, maharet, tutum kazandırmak ya da kendisinde bulunan bilgi davranış ve becerileri iyileştirmek pekiştirmek maksadıyla örgün eğitimle beraber ya da ayrıca uygulanan eğitim olarak tanımlanabilir. Yaygın eğitim çerçevesinde değerlendirilebilecek eğitim alanları ise halk eğitimi, çıraklık eğitimi ve hizmet içi eğitimidir (Yılmaz, 2010). Örgün eğitimlerini, herhangi bir sebeple tamamlamayanlar, eğitim fırsat ve olanaklarından yararlanmayanlara, eğitimini devam ettirmek isteyenlere sağlanan eğitim manasına gelen yaygın eğitimin tüm dünyada önemli olmasına neden olan iki önemli faktör söz konusudur (Varış, 1985). Bunlardan birincisi, sistemin dışına itilmiş fertlere eğitim imkânı sağlamak, ikincisi ise eğitimi yaşam boyu devam ettirme zorunluluğu. Mesleki eğitimin sona erdiği yerde ise yaygın eğitimin mühim bir alanını oluşturan ve bireylerin bütün hayatına anlam kazandırma amacı güden halk eğitimi başlar (Lindeman, vd., 2007).

İnformal eğitim.

İnformal, diğer bir ifadeyle resmi olmayan eğitim ise, ailede, okulda, sokakta, iş ve akran çevresinde, askerde, çeşitli sivil toplum örgütlerinde, sportif etkinlikler ile kültürel ortamlar gibi alanlarda meydana gelen ancak planlı ve programlı gerçekleşmeyen eğitim süreci olarak nitelendirilebilir. Formal eğitimde ki gibi belirli bir amaç, hazırlanmış bir program ve görevlendirilmiş bir rehberin olmadığı bu eğitim süreci, esasında insanın sosyal boyutunun bir yansımalarının neticesi olarak ortaya çıktığı düşünülebilir. Çünkü fertler günlük yaşamlarında diğer insanlarla girdikleri çeşitli etkileşimler, basın ve yayın araçlarıyla çeşitli konularda edinilen bilgiler, iş ve sosyal ortamlardaki çeşitli paylaşım ve tartışmalar sonucunda edinilen tecrübeler ile birey içinde yaşadığı toplumun değer yargılarını, normlarını öğrenebilir ve çeşitli açılarda fikir geliştirebilir. Bireyin doğrudan farkında olmadığı, yaşamın içerisinde ve kendiliğinden meydana gelen tüm bu öğrenmeler informal eğitim çerçevesinde değerlendirilebilir. Doğal eğitim olarak da nitelendirilen informal eğitimde bireyler, gözlem ve taklit yoluyla değiştirdiği davranışlarını içselleştirmektedir Ada ve Keskinlik, (2006).

Öğretmenlik Mesleği

Meslek.

Fertlerin sosyal ortam içerisindeki konumlarını tayin eden unsurlardan biriside yaptıkları mesleklerdir. T.D.K. Türkçe Sözlüğüne göre meslek “bir insanın kendini geçindirmek için yaptığı devamlılık arz eden iş ve birbiriyle ilişkili ilmi ya da felsefi fikirler

bütünü; bir düşünce etrafında bir araya gelmiş türlü bilgiler, dizge, sistem” olarak tanımlanmaktadır Özdemir ve Yalın, (1999). Meslek, fertlerin yaşamlarını devam ettirebilmek için ana meşguliyet olarak belirledikleri mesleğin içeriğine göre belirli bir zaman eğitim aldıkları ve ancak bu eğitimden sonra yapabildikleri, çalışma şartlarının ve meslekte ilerleme durumlarının yasalarla teminat altına alındığı bir uğraştır şeklinde tanımlanabilir. İş bölümü ve uzmanlaşma sonucu mesleklerin ve görülen işlerin gün geçtikçe daha çok alanlara ayrıldığı her bir mesleğin toplum tarafından farklı konum ve değerlerde ele alındığı görülmektedir Özdemir ve Yalın, (2000). Bu farklı alanlara ayrılan birimlerin meslek olarak kabul görmesi bazı koşullara bağlıdır. (Taşpınar, 2002)’ye göre bu koşullar;

- Meşguliyet alanı kendisine has muayyen bir görev alanına sahip olmalı ve meslek olarak tanımlanmış bir alanda hizmet vermelidir.
- Kesin bir özel bilgi, beceriye dayalı olarak ihtisas bilgisi gerektirmeli ve örgün eğitimden geçmiş olmalıdır.
- Uğraş alanına ait değerler, normlar, sembolleri içeren bir mesleki kültür birikimine sahip olmalıdır.
- Belirli seviyelerde denetleme olması gerekir. Uğraşılana has bir iş ahlakı olmalıdır.
- Alanla ilgili meslek kuruluşları bulunmalıdır. Sosyal olarak onay görmüş bir iş olmalıdır.

Öğretmenlik mesleği.

Bir toplumun maddi manevi açılarından ilerlemesinde öneme haiz etkiye sahip olan öğretmenlik her açıdan kutsal bir görevdir. Öğretmenin uğraştığı iş özelliği nedeniyle geleceğe yön veren bir pozisyondadır. Ülkenin geleceği olan çocukları gerekli görülen her alanda yetiştirme görevi öğretmeni bu pozisyona getirmiştir. Öğrencilerin olabilecekleri en iyi seviye de olmaları bağlamında sorumlu olan eğitmenin hepsinden evvel bu sorunun üstesinden gelebilecek bir yeterliğe sahip olması gerekir Şişman ve Acat (2003). Ülkemizde öğretmenlerin yasal konumu 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 43. Maddesi ile düzenlenmiştir. “Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini yerine getirirken Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdür”. Genel anlamda, öğretmen olmak belli boyutları kapsayan niteliklere sahip olmayı gerektiren bir meslektir. (Demirhan, 2002). Öğretmende bulunması gereken özelliklerin; "alan bilgisi", "öğretmenlik meslek bilgisi" ve "genel kültür bilgisi" olarak üç grupta ele alındığı görülmektedir Nakiboğlu ve Karakoç (2005).

Öğretmen yeterlikleri.

Fertlerin ve medeniyetlerin uygarlaşmasında en kıymetli etken eğitimidir. İlerlemiş ve uygar bir medeniyet olmanın en önemli koşullarından ve gereklerinden birinin eğitim olduğu gerçeği gün geçtikçe daha da önemsenir hale gelmiştir. Ayrıca medeniyetlerin gelişmesinde ve bilim cemiyeti olması yolunda eğitilmiş insan sayısının artması ana kaidelerinden biri olarak sayılabilmektedir.

(Küçük, 2001) “öğretim alanında kilit ismin bizatihi öğretmenlerin kendileri” olduğu konusunu vurgularken, Yılmaz ve arkadaşları da (2004) öğretmenlerin, öğrencilerdeki davranışların değişmesini ve gelişimini sağlayan fertler olarak, eğitim sisteminin vazgeçilemeyecek öğeleri olduklarını, bir eğitim sisteminin başarılı olmasının, onun uygulamasını yapacak olan öğretmenlerin başarısıyla doğru orantılı olduğunu vurgulamaktadırlar.

Bir eğitim modelinin en değerli temel taşlarından birisi olan öğretmenin, modeli meydana getiren tüm unsurların geliştirilecek öğrencilerin daha üretken hale gelmesi için kalitesinin yükseltilmesi gerekmektedir. Bu sebeple daha kaliteli nitelikli eğitimcilere daha uygar programlara daha elverişli ortamlara daha nitelikli yönetimlere ve daha arzulu öğrencilere ihtiyaç vardır. Eğitim Sisteminin her bir bölümü, sisteminde geçen süreçleri ve sonuçları etkiler; birinin eksikliği verimde düşüğe neden olabileceği için eğitim sisteminin iyileştirilmesiyle ilgili çalışmaların teferruatlı düşünülmesi gereklidir. Bilhassa eğitimcilerin kalitesini yükseltmek amaçlı yapılan faaliyetlerde eğitimcilerin bu mevzuya yürekten inanabilmesi sağlanmalıdır (İlhan, 2004).

Eğitimde, öğrencilerin arzu edilen seviyeye ulaşabilmeleri ve başarılı olabilmeleri öğretmenlerdeki yeterliklere bağlıdır. Kavram olarak öğretmenlik yeterliği, alanında öğrenim görmüş bir öğretmenin yeteneklerini göstermesi bakımından birçok eğitimci tarafından kabul gören bir kavramdır (Kuran, 2002).

Alan bilgisi.

Üniversitelerdeki öğretmenlik programlarının amacı öğretmenlik bölümlerini okuyan adayların kendi alanlarında uzman diye nitelendirilebilecek seviyede bilgiye sahip olmasıdır. Sınıf öğretmeni, matematik öğretmeni, İngilizce öğretmeni, Türkçe öğretmeni gibi alanlar örnek olarak verilebilir. Öğretim programlarındaki derslerin belirli bir bölümü de buna yöneliktir. Öğretmenlerin mesleklerinde başarılı olabilmeleri ilk önce alanlarında uzmanlaşma gerekmektedir. Öğretebilmenin ön şartı kendini bilgi ile donatmaktır. Örgün eğitim kuruluşları kültürün daha çok bilim ürünü olan bilgi ve becerilerini öğretmek için çaba gösterirler. Yurdumuzda eğitim müfredatı Türkçe, Tarih, Coğrafya, Matematik, Edebiyat

şeklinde konu alanına göre tanzim edilmiştir. Bu sebeple öğretmenlerin bununla birlikte alanlarında ehil kişiler olmaları gerekmektedir. (Şişman, 1999).

Öğretmenlik meslek bilgisi.

Öğretmenin alanında işinin ehli olması, öğretme de ön şart diyebiliriz. Fakat ileri düzeyde bir öğretme için tek başına kâfi görülmez. Öğretmen, bilgisini hangi yollarla ve hangi yöntemler kullanarak aktaracağını bilincinde olmalıdır. Bir eğitimcinin belirli bir branşta ihtisasa vakıf olmasının yanı sıra öğretmenlik alanıyla alakalı yeterliliklere ihtiyacı vardır. Bir eğitimci kendi ihtisas alanında ne kadar iyi olursa olsun bu bilgileri öğrencilerine aktaramıyorsa yaptığı işte muvaffakiyet sağladığı söylenemez. Bu sebeple bir eğitimcinin öğretebilme yeteneğinin kendisinde bulunması gerekir. (Erden, 1999).

Bir eğitimcinin bireysel özellikleri son derece mühimdir. Fakat bu özellikler mesleğiyle alakalı becerilerle birleştiğinde anlamlı hale gelmektedir. Zira bir eğitimcinin asli görevi olan öğrenme işini yapabilmesi için mesleğiyle alakalı yetkinliklere de vakıf olması gerekir. Aksi bir durumda eğitim görevini yerine getiremez. Bir öğretilimde mesleğiyle alakalı bulunması gereken özellikler şunlardır: (Erden, 1999).

* **Öğretim Sürecini Planlama:** Etkin ve yararlı olacak şekilde oluşturulmuş bir öğretim programı, öğretmenin öğrencileri öğrenme olayının içine sokması başarı elde edebilmesinde çok fazla öneme sahiptir. Fakat bir eğitimci gerektiğinde öğrencilerin gereksinimlerine göre dersin gidişatını değiştirebilmeli ve öğrencilere değişik seçenekler sunabilmelidir. Öğretmenin bunu gerçekleştirmek için tecrübeli adapte edici özelliklerinin olması gerekmektedir. Bir eğitimcinin her ne kadar derslerde ki konuları anlatırken müfredata bağlı kalma durumları olsa da öğrencilerin bedensel ve ruhsal hazır bulunuşluk seviyelerinin de göz önünde bulundurulması gereklidir. Öğretmenin anlatacağı konu içeriklerine herhangi bir nedenle hazır bulunmayan öğrencilere de; dersin planından sapmamak adına, ders konularından geri kalmamak adına ya da idarecilerle sorun yaşamamak adına ders konularını yetiştirme yoluna gitmemelidir. Zira uygar bir eğitim sürecinin en öneme haiz faktörlerinden biri “hazır bulunuşluk ”tur. (Erden, 1999).

* **Çeşitlilik Getirebilme:** iyi bir öğretmen anlatacağı konuyu öğrencilerin durumlarını göz önünde bulundurarak, konuların ana temasından da uzaklaşmadan çeşitlilik göstererek aktarabilmelidir. Ayrıca öğretmen kendisine yardımcı olabilecek eğitim araç gerecinden, teknolojik verilerden ya da uzman diye nitelendirilen bireylerden de yararlanabilir. Böylece hem öğrencilerin anlatılan konuyla ilgili çok yönlü düşünceleri gelişir hem de işin ehli bireylerden faydalandıkları için birincil kaynaklardan öğrenmiş olurlar. Öğretmenin sınıf

ortamında farklılık oluşturabilmesi yenilikler ve yaratıcılık konularına açı olmasıyla olur. Bu konularda öğretmene okuldaki idarecilerinde yardım etmesi ve olumlu bakış açısı sergilemesi gerekir. Kendini geliştiren güncel materyal takibi yapan eğitimciler için değişiklikler oluşturmak daha basit olacaktır. (Erden, 1999).

* **Öğretim Süresini Etkili Kullanma:** öğretmenlerin derslerine hazırlık yaparak ve vaktinde girmeleri derste kullanacağı araç gereci hazır bulundurmaları sınıf içinde kurallar belirlemesi ve öğrencilerin bu kurallara uymalarını sağlaması, ders sonunda süre artımı olursa bu sürenin ne şekilde kullanılacağına planını yapması akademik öğrenme süresini uzatmasını sağlar (Erden, 1999). Zira öğretmenler girdikleri derslerde süreyi uzatamayacağına bilincindedir. Fakat derse ön hazırlıklarını yapıp girdiği takdirde kısıtlı olabilecek süreleri de faydalı hale getirebilecektir. Bundan dolayı da misallerini, öğrencilerin sorularını makul akilane cevaplandırmalı ki dersin süresini verimli kullanmış olsun. Diğer bir açıdan öğretmenler, öğrencilerin sorularını birbirinden ayırt edebilmelidir. Dersle, konuyla alakalı sorulacak soruları amacına uygun cevaplamalıdır. Alakasız, ciddiyetsiz sualleri de kimseyi incitmeden geçiştirerek konu anlatımlarına derse devam etmelidir. (Erden, 1999).

* **Katılımcı Öğretim Ortamı Düzenleme:** Eğitimcilerin katılımcı öğretim yöntemlerini ve tekniğini iyi bilmeleri, sınıftaki öğrencilerin düşünebilmelerini, öğrenebilmelerini destekleyecek sualler sorabilmesiyle birlikte öğrencilerin etkin katılımı sağlanmaktadır. Anlatım metoduna göre konuların içerikleri, özellikleri öğretmenin aktifliğini gerektirecek metotlar içerse de öğretmen bir yolunu bulup öğrencilerin katılımlarını teşvik etmelidir. Zira öğrencilerin katılımlarının sağlanmasıyla işlenen bir derste öğrenci başarısının yükseldiği genellikle öğretmenler ve eğitim uzmanlarınca kabul görmektedir. Kişisel farklılıkları, büyüme tarzları veya yaşadığı bölgenin özellikleri gereği pek konuşkan olmayan, derse katılıma istekli olmayan öğrenciler olabilir. Böyle durumlarda öğretmeni o öğrencinin derse katılımını sağlamalı, aktifleştirmelidir. Derslere katılımlarını, aktif olduklarını gördüğü öğrencilere sözlü olarak ya da not vererek ödüllendirebilmelidir. (Erden, 1999).

* **Öğrencilerdeki Gelişimi İzleme:** İşinin ehli bir eğitimci sınıf ortamında tüm öğrencilerin gelişimlerini takip etmeli, kayıt altına almalı ve başarısı vasat olan öğrenciler içinde farklı metotlar uygulamaya koymalıdır. Bu yöntemler uygulanmadan önce farklı branşlardaki öğretmenlerden, öğrencilerin ebeveynlerinden ve kendilerinden görüşler alınarak uygulanmalıdır. Uygulanan metotlar öğrencilerin bazılarında etkili olurken müspet yönde etki görülemeyenler için hemen karamsarlığa düşmeden uygulanan programlara tekrar göz atılması gerekli görülür ise farklı metotlar uygulanması gerekir. Buradaki en mühim unsurun öğrencileri yaşama ve sosyal ortama kazandırmak olduğu unutulmamalıdır. Nihai olarak ta iyi

bir eğitimci olabilmenin yolunun hem kişisel hem de mesleki özelliklerin geliştirilmesinden ve devamlı olarak kendilerini güncellemelerinden geçtiğini söyleyebiliriz. Ayrıca etkili okullar konulu detaylı araştırmalarda bulunan Balcı'nın çalışma sonuçlarına göre etkili öğretim bir değişim; bir yenileşme anlamına gelir ve eğitmenin bu yenileşme mevzusunda kendisini yeterli görme derecesi ve yenileşmenin önemiyle alakalı farkındalığı yenileşmenin uygulanması ve tutunması bağlamında büyük bir öneme sahiptir. (Balcı, 1996).

Genel kültür.

Alanı ne olursa olsun bütün öğretmenlerin görevleri öğrencilerin sosyalleşme düzeylerini artırmak ve kültür birikimini aktarmaktır. Asıl görevleri öğrencilerin sosyallik ve kültür boyutlarını artırmak olan öğretmenlerin, bu görevlerini başarılı bir şekilde ifa edebilmeleri içinde yaşamını sürdürdüğü toplumun yapısını kültür özelliklerini de beraber tanımalıdır. Bunun yanında öğretmenler görevde oldukları yerleşimlerin ne tür özelliklerinin olduğunu orada yaşayan ailelerde ki değer ve normların bilincinde olmalıdır. Bunun tersi bir durum çevreyle, ailelerle ya da öğrencilerle iletişimde olumsuz durumlara yol açabilir (Erden, 1999).

Öğretmenlerde bulunması lazım gelen alan bilgisinin ve mesleğiyle alakalı bilgisinin, yeterliliğinin yanı sıra bir takım alanlar içinde ek bilgiye ihtiyaçları olmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin yaygın bir dünya görüşü ve umumi bir kültür bilgisine birikimine vakıf oldukları farz edilmektedir. Öğretmenlerin tek bir alanda ihtisas ve bilgisine sahip olmaları değil, toplumsal sorunları insanların sorunlarını ya da daha genel anlamda dünya ile ilgili çeşitli sorunları görebilmeli ve bunların çözümleri için neler yapılabileceğini düşünebilmelidir. Bunları yapabilmek için ise eğitimcilerin dört yıllık fakülteyi bitirdikten sonraki süreçte de yine üniversitelerin insani bilimler, toplum bilim ya da kültürel bilimler ile alakalı olan bölümlerde seminer kurs görmeleri yüksek lisans doktora gibi program türlerine devam etmeleri ve daha yaşanır bir dünya oluşmasında liderlik rolü üstlenmeleri beklenir. (Şişman, 1999).

Öğretmenlik mesleğinin temel özellikleri.

İnsani ilişkiler açısından öğretmenlik, öteki mesleklerin bazılarında farklılıklar gösterir. Çünkü öğretmenlik mesleği çok genişçe bir insan kitlesiyle diyalog içerisinde ifa edilen bir meslektir. Yalnızca okullarda ve sınıflarda öğrenciler ile değil dış dünyada da çocukların velileri ve toplumdaki insanlarla iç içe olmayı gerektiren bir meslektir öğretmenlik. Bilhassa öğretmenden beklentiler görev yaptığı bölgedeki insanların yapıları kültürleri de göz önünde bulundurulduğunda değişkenlik gösterebilmektedir. Örneğin kırsal

kesimlerde köylerde beldelerde görev yapmakta olan öğretmenler o yerleşim yerinin ileri gelenleri arasında sayılır. O bölgelerde yaşayanlara göre öğretmen birçok şeyi bilir. Öğretmenlerin görev yaptığı yerleşim yeri neresi olursa olsun en fazla diyalog kurdukları grup öğrencilerdir. Bu öğretmen öğrenci diyalogları okul süresince ve mezun olduktan sonra da yıllar geçse de sürebilir. Misal verecek olursak toplumda ki birçok insanın sürekli hatırında kalan en az bir öğretmeni vardır. Bilhassa ilk öğretmenler unutulmaz. Bu öğretmenleri acı tatlı hatıralarla anarız (Demirel, 1999).

Genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi öğretmenlik mesleğine hazırlığın temel unsurlarındandır. Bu unsurların kazandırılması için öğretimsel kademeleri farklı olsa da öğretmenlik yapmak isteyen bütün bireylerin üniversitelerin öğretmenlikle alakalı bölümlerinde eğitim görmeleri ana unsurdur. Eğitimde ve öğretimde yüksek başarı ve verimlilik sağlayabilmek bir takım şartları ifa etmekle mümkündür. Bu şartlar eğitim sisteminin kusursuz duruma gelmesi lazım gelen materyallerin temini ve eğitim ortamlarını hazırlamaktır. Bu şartlar eğitim öğretimde gereklidir. Fakat bu şartların bulunması başarılı olmak ve verimlilik için kâfi gelmeyebilir. Zira bu şartları harekete geçirecek olan insan öğretmendir. Öğretmenin yeterlilik düzeyi eğitimsel faaliyetlerin istenen düzeye varmasında en mühim faktördür. Eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılacak materyaller kaliteli olsa da bu materyalleri kullanacak olan öğretmenler alanında yeterli düzeyde bir eğitim almamışsa yapılacak olan öğretim faaliyetlerinin başarılı olması düşünülemez. Bu yüzden öğretmenler yeni eğitim öğretim uygulamaları ve yeni materyaller konularında kendilerini sürekli yenilemek zorundadırlar Öğretmenlik mesleği kendisine özgü bir takım özellikler taşır. Bu özelliklerde eğitim sisteminin hedeflerine, okulun hedef yapısına, okulun yer aldığı çevre yapısına ve öğretmen ve idarecilerin misyonlarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Büyükkaragöz, ve diğ. (1998).

İyi bir öğretmende bulunması öngörülen özellikler.

1) Öğrencilere karşı açık görüşlü ve objektif olma: Öğretmenin önemli özelliklerinden birisi her şeyden önce, öğrencilerin davranış ve başarılarını değerlendirirken tarafsız davranmalı, açık ve ileri görüşlü olmalıdır. Ayrıca bir eğitimci, yapacağı değerlendirmelerde hiçbir zaman duygusal davranışlar sergilememeli, sınıfında bulunan tüm öğrencilere aynı düzeyde yaklaşmalı ve bu durumu da sınıftaki bütün öğrencilerin hissetmesini sağlamalıdır Koşar, ve diğ. (2003).

2) Öğrencilerin beklenti ve gereksinmelerini dikkate alma: Öğretmen derste öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını gözetmelidir. Ama bunu yaparken müfredat programından, planlarından pek uzaklaşmadan uygulaması gerekir. Öğretim programında öğretmen

tarafından uygulanması gereken konular belli olsa da, ilkokul öğrenimi gören lise giriş sınavları için hazırlık yapan öğrencilerine ders kitaplarının yanı sıra ek çalışma kitapları sunarak, onlara rehberlik ederek, öğrencilerin geleceğe daha iyi bakabilmelerini sağlayabilecek toplantı vb. düzenlemek koşuluyla öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamalıdır Koşar, ve diğ. (2003).

3) Eğitimle ilgili sorunları bilimsel yöntemlerle araştırabilme: Öğretmenler genel anlamda eğitim sistemi içerisinde, sınıfta çeşitli problemler çıkabileceğinin bilincindedir. Karşılaştığı bu problemleri çözerken bilimsellik çerçevesinde davranırlar. Örnek verecek olursak, sınıftaki diğer öğrencilere nazaran okuması ve anlaması düşük olan öğrencilerin bedensel veya ruhsal eksiklik içerisinde olabileceği düşünülerek bu öğrencilerin gerek sınıf içinde gerek sınıf dışında karşılaşılabilecekleri problemlerin tespitini yapar. Bu problemlerin tespitini yaptıktan sonra çözüm için birkaç fikir oluşturur ve denemeler yaparak en uygun olan çözüme ulaşma gayreti içerisinde girer Koşar, ve diğ. (2003).

4) Eğitimde bireysel farklılıkları dikkate alma: Bir sınıftaki her bir öğrencinin kendisine özgü yeteneklerinin olabileceğinin bilincinde olunması, öğrencilerde ki bu yeteneklerin keşfedilerek ortaya çıkarılması ve bu yetenekler çerçevesinde doğru yönlendirmeler yapmak etkili bir öğretmenin özelliklerindedir. Öğrencilerin sınıf ortamında anlatılan konular veya derslerden kapasite olarak önde veya gerilerde olması o öğrenciler için olumsuz özellikler olarak yorumlanmamalıdır. Fen bilimleri dersinde pasif olan tutukluk yaşayan bir öğrenci özel yetenek gerektiren müzik, resim, beden eğitimi gibi derslerde çok başarılı olabilmektedir. Dolayısıyla öğretmenler bilhassa belli başlı derslerde bir anda beklendik başarıları sergileyemeyen öğrenciler konusunda olumsuz, ön yargılı tavırla sergilememelidirler Koşar, ve diğ. (2003).

5) Yenilik ve gelişmelere açık, kendini sürekli yenileyebilme: Hiç şüphesiz okullar çevrede olan değişim ve yeniliklerden en çok ve en hızlı etkilenen kurumlardır. Öğretmenler oluşan bu değişim ve yeniliklere sırtını dönme ilgisiz kalma tavırları sergileyemez. Örnek verecek olursak okulu da yakından ilgilendiren bilgisayar kullanımı ve yenilikler konusunda kendini güncel tutmalı gerekirse bu konuda kurslarda eğitim almalı her daim öğrencilerinden ileride olmak için çaba göstermelidir. Dolayısıyla sürekli kitap okumalı, bilmediği konular için araştırmalar yapma gayreti içerisinde olmalıdır Koşar, ve diğ. (2003).

6) Toplumsal değişimleri anlayıp yorumlayabilme: Çevreye ya da içinde yaşadığı topluma karşı sorumlu olan ideal ya da etkili bir öğretmen, görev yaptığı bölgede oluşabilecek değişimlerin yakın takibini yapmalı bu değişimlerin toplumun anlayış seviyesini dikkate

olarak yorumlayıp anlatmalı ve bu sayede toplum gelişimine katkı sağlamalıdır. Diğer bir ifadeyle öğretmenler toplumdaki insanların yenilikler değişimler çerçevesinde karşılaşılabilecekleri zorlukları kolay bir şekilde aşmalarında yardım etmelidirler Koşar, ve diğ. (2003).

7) Eğitim teknolojisindeki gelişmeleri yakından izleme: Çağımızda sosyal, ekonomik, teknolojik ve eğitsel koşullar çağdaş eğitim sistemlerinin yeniden şekillenmesine sebep olmuştur. Eğitimle alakalı hizmetleri daha çok insana çok daha nitelikli bir şekilde ulaştırabilmek için eğitim alanındaki çağdaş teknolojinin bütün olanaklarından etkin bir şekilde faydalanmak gerekir. Bu olanaklardan faydalanma yoluyla öğrenme ve öğretme ortamlarını iyileştirip, eğitimdeki niteliği arttırmak ve eğitimle alakalı hizmetlerin çerçevesini genişletme durumu mümkün olabilir. Koşar, ve diğ. (2003).

Öğretmen bilgisayar, internet, tepegöz, projeksiyon makinesi, ve sınıfta kullanabileceği diğer eğitim teknolojileri konusunda kendini sürekli yenilemelidir. Bu konularda düzenlenecek konferanslara katılmalı, kitap, dergi, cd vb. kaynakları takip edebilmelidir. Hiç kuşkusuz bunun için de öğretmenlerin maaşları, ders ücretleri ve diğer sosyal imkânlarının günümüz şartlarına uygun seviyeye getirilmesi gerekir.

8) Araştırmacı bir yapıya sahip olma: öğretmenlerde olması gereken en önemli özelliklerden birisi de araştırmacı olmaktır. Zira sınıf içinde model ve öğretmen konumunda olan öğretmenler anlatacakları konular, sorulacak sorular ya da öğrencilere faydası olabilecek mevzuların araştırmasını yapmak için istekli olmalıdır Koşar, ve diğ. (2003).

9) Yüksek başarı beklentisi: Brophy (1981). Öğretmenin öğrencilerden beklentileri ile öğrencilerin başarıları arasında üst düzeyde bir ilişki vardır. Bu nedenle öğretmen öğrencilerinin başarılı olacağına inanmalı ve onları başarılı olmaları için desteklemelidir. Öğretmenin öğrenciden beklentisinin yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin daha çok öğrendiğini gösteren birçok araştırma mevcuttur.

Bloom (1979). Tam öğrenme konusunda yapmış olduğu deneysel araştırmalarda her öğrencinin ihtiyaç duyduğu zaman ve ek öğrenme imkânları sağlandığında hedeflenen öğrenme düzeylerine ulaşabileceklerine dikkati çekmiştir Buradan hareket ederek şu sonuç söylenebilir. Öğretmenler etkili, verimli anlatabildikten ve öğrencilerini başarılı olabileceklerine ikna ettikten sonra başarı gelecektir. Esasen eksiksiz öğrenmelerin tabanında da bu unsur vardır.

Beden Eğitimi ve Spor

Beden eğitimi ve spor Milli Eğitimin temel ilkelerine uygun olarak bireyin beden, ruh ve fikir gelişimlerini sağlamayı amaçlar. İnsanın yaşadığı toplumun kuralları çerçevesinde hareket etmesi insanlar arasında ki ilişkilerin olumlu yönde gitmesi yardım etmeyi seven, insani haklara saygı gösteren, dürüstlük abidesi, zekâlı, ruhen ve bedenen sağlam olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Beden eğitiminin insanların sosyalleşebilmeleri ve kişiliklerini oluşturup hayat üzerinde düzgün bir yolda ilerlemelerinde önemli rolü vardır. İcap ettiğinde çevredeki şartlara ve katılan kişilerin nitelikleri çerçevesinde değişiklik gösterebilecek esneklikte olan, belirli kaidelere dayanan, oyun ve spor faaliyetlerine yönelik alıştırmaların tamamını içine alan yaygın temelli etkinliklerdir. Yani Beden Eğitimi ve spor insanların fiziksel sağlıklarının ruhsal sağlıklarının ve bedensel maharetlerinin gelişimine yönelik etkinlikler bütünüdür Aracı, (1999).

Türk eğitim sisteminin amaçları içerisinde bedenen, zihnen, ahlaken, ruhen denge sahibi, sağlıklı bir gelişimi olan bir karaktere sahip, hür ve bilimsellik çerçevesinde düşünebilen geniş bir dünya görüşü olan, bireysel haklara saygı gösteren bireyler yetiştirmek yer almaktadır. (MEB, 2000, 40)

Bu kapsamda sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde önemli faktörlerden birisinin de beden eğitimi ve spor olduğu unutulmamalıdır. Beden eğitimi ve sporun bireylere karakter, dürüstlük, kendine güven duygusu, ailesine ve ulusuna karşı mesuliyet duygularını kazandırma özelliklerinin olduğu halk tarafından onay görmüştür. Yine bedensel ruhsal zihinsel sağlığı muhafaza edilemeyen çocukların verimli eğitimi mümkün değildir. Çağımızda birçok eğitimci birçok ebeveyn okulların çocuğun bakım yeri olmadığını savunurlar. Bu düşünce temelinden hatalıdır. Eğitim alanında kendini geliştirmiş uluslarda zaruri eğitim 20 yaşlarına kadar uzatılmıştır. Bunun sebebi çocuklara daha fazla bilgi yüklemek değildir. Amaç çocukların, eğitimeilerin güvenilir ellerinde olması ve çocukları korumaktır. (Altunkaya, 1999).

Beden eğitimi, bireyin bedenen ruhen eğitilmesine doğrudan olumlu etkiler sağlarken bireyin bu devinim içerisinde kendisini tanıması ve topluma tanıtmasına, toplumsal yaşantıda kendisine yer edinmesine katkı sağlar. (Yolcu, 1991).

Tamer ve Pular (2001)'a göre beden eğitimi ve spor bireylerin bedensel aktivitelere katılmaları koşulu ile fiillerinde istemli olarak beden eğitimi ve sporun hedeflerine uygun olarak değişim oluşturma sürecidir. Beden eğitimi ve spor da diğer eğitim alanlarına nazaran “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” ana unsur olarak ele alınmaktadır. Farklı bir ifadeyle beden eğitimi ve spor, “bedensel hareketler aracılığıyla bireylerin eğitimidir”.

Eğitim aracılığıyla bireylerin bilgilerinde, davranışlarında, yeteneklerinde istenen fiillerde bulunmaları hedeflenmektedir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi kesin ğtlerde bulunmakla, kitap okumakla, konferans vb. etkinliklerle pek mümkün değildir. Etkili bir eğitim, ancak ve ancak fiziksel alanlar içinde itinayla düşünülüp tertiplenmiş programlar vasıtasıyla yapılmaktadır (Koç, 1991).

Sporda hareket yeteneği ise spor icra etmekten ve spor icra etmeye erbab olmaktan artı bir şeydir. Geniş kapsamlıdır, zengin ve toplumsal bir vakıadır Grssing (1991). Hareket eğitiminin gayesi, kişinin eğitiminin bütünlüğünü içine alır. Birey, kültür oluşturan bir yaratıktır. O, bir kültür varlığıdır. Bunun için onun bedenini kültüre müsait bir şekilde geliştirmesi lazımdır. Hareket eğitimi, beden kültürü için bir vasıttır Grssing (1991).

İnsan canlılar içerisinde en zelidir ve hareket etmeye gereksinim duyar. Çocuklar birçok devinimsel tecrübe edinerek gelişirler. Sürekli hareket eden bir birey verimli ve bahtiyar bir hayat sürer. Yaşlı bireyler hareketli oldukça kaliteli bir yaşam sürer. Bu durumda okulların en ehemmiyet arz eden görevi bireyleri hayatları boyunca hareketli olmaları için eğitmek olmalıdır. Çocuklar için, yetişkinler için ve yaşı ilerlemiş insanlar için hareketli olmanın mutluluk getirdiğini iyi bilmek gerekir Grssing (1991).

Beden eğitimi ve sporun genel eğitimin içerisindeki yeri ve nemi.

Milletlerin bekası, genç nesillerin bedenlen ve ruhen eksiksiz yetiştirilmesiyle yakından ilgilidir. Medeniyet, kişiye verilen ehemmiyet ve bu ehemmiyetle alakalı, ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden arzulanan, kişilerin mahrem kuvvetlerini ve maharetlerini ortaya koyarak en yüksek seviyede geliştirilmesine yardımcı olmaktır.

şahsın bütünsel bir şekilde eğitimi yalnızca zihnen eğitimi değildir, bununla birlikte bedensel, duyuusal ve içtimai taraflarıyla beraber eğitimiyle sağlanacaktır. bedensel faaliyetlerle kişinin bedenlen, zihnen, sosyal ve duyuşsal gelişimlerine katkıda bulunmayı hedefleyen beden eğitimi ve spor, tabii olarak umumi eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.

Beden eğitimi bir sosyalleşme ve toplumla bir kaynaşma aracıdır. Zira beden eğitimi, birey bakımından sıhhatin muhafazasına, serbest zamanların verimli bir biçimde değerlendirilmesine yardımda bulunan ve ağdaş yaşamın zorluklarına karşı daha etkin bir mücadele olanağı veren, toplum düzeyinde ise sosyal bağları zengin kılan bir etkinliktir. Bu yönden değerlendirildiğinde, özellikle sanayileşmeyle beraber beliren sorunların giderilmesinde önem arz etmektedir. Esasında eğitimin önde gelen hedeflerinden birisi de ağdaş yaşamın getirdiği sorunlara zm üretebilmektir (Baykoak, 2002).

Beden eğitimi ve spor öğretmenliği.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği okul öncesi ilk ve ortaöğretim kuruluşlarının beden eğitimi dersleri ile okul dâhili ve okul harici faaliyetlere dair eğitim öğretim, idare ve yönlendirme vazifelerini ifa etmekle görevli özel bir ihtisas mesleği olarak tarif edilir (Tunç, 1999).

Beden eğitimi kişiliğin bütününe ortaya koyan fiziksel, ruhsal ve zihinsel vasıfların, mevcut yaş ve genetik kapasitenin zorunlu kıldığı verim gücüne ulaştırması için fiziki faaliyetler ve oyun yoluyla ifa edilen aktiviteler bütünüdür. Üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinin öğretmenlik alanlarını bitirmiş öğretmen namzedinin, ilkökul ve ortaokul ve lise kademelerindeki okulların beden eğitimi eğitim öğretim müfredatını tatbik edebilecek şekilde genel kültür, branş bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisine sahip kişinin gereksinimlerini yerine getirebilecek vasıfta eğitim veren eğiticiler de beden eğitimi ve spor öğretmeni olarak nitelendirilmektedir (Şahin, 2005).

Kale ve Erşen (2003)'e göre spor eğitmenleri çocukların hayatlarında aileden sonra ikinci sırada yer alırlar. Çünkü onlar için yeni ve heyecanlı aktiviteler geliştirip çocukların farkında olmadıkları yeni yeteneklerini ortaya çıkarırlar. Eğitmenler (spor öğretmeni ya da antrenör) sadece öğretme görevini üstlenmezler. Onlar çocukların yaşantılarına şekil veren hareket mimarlarıdır. Bu özellikleri ile spor eğitmenleri çocuk eğitiminde çok önemli bir rol oynarlar. Bir iki kelime ve bir bakışla çocukların güvenini ya da güvensizliğini ortadan kaldırabilirler

Beden eğitimi öğretmenliği bölümünün amacı.

Beden eğitimini ve sportif faaliyetleri insanların sevmesini sağlayan, bireyler arasındaki sağlıklı ilişkileri güçlendirerek toplumsal bütünleşme ve centilmenlik düşüncesi oluşmasına yardımcı olan, fertlere beden eğitimi ile alakalı olarak merak ettikleri her konuda bilime dayalı destek ve kaynak oluşturan, bununla beraber özel eğitim ihtiyacı olan çocukların ve genç bireylerin bedensel etkinlikler ile kendilerini ifade edebilmelerine yardımcı olan eğitimciler yetiştirmektir. Beden eğitimi ve spor dersi anlayışını her tür ve derecedeki eğitim kurumuna yerleştiren, birlik içerisinde çalışıp ve paylaşabilme becerilerini pekiştiren ve bütün yaş gruplarında fertlerin fiziksel, zihinsel, toplumsal ve ruhsal açıdan gelişmelerine katkı sağlayan uygar dünya ile bütünleşen beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yetişmesini sağlamaktır. (<http://www.besyo.akdeniz.edu.tr>. 20.02.2018'de indirildi).

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görevleri neler olmalıdır?

Beden eğitimi öğretmenlerinin görevleri:

1. Yeterli seviyede yetişmiş olmalı,
2. Öğretmen amaçlarını tespit etmiş olmalı,
3. Değerlendirmeye dönük ve değerlendirmeyi iyi yapacak planlama yapabilmelidir,
4. Öğrencilerin gelişim seviyelerini gözlemeli ve dikkate almalı,
5. Ders araç ve gereçlerini planlamalı,
6. Her amacın yapısını bütün içinde kavrayabilmeli,
7. Öğretim yöntemleriyle öğrenme teorileri arasında koordinasyonu kurabilmeli,
8. Yapıcı bir öğrenme ortamı hazırlamalı,
9. Öğrencileri disipline etmeli,
10. Diğer öğretmenlerin davranışlarını gözleyebilmeli,
11. Etkili bir iletişim ve etkileşim kurabilmeli,
12. Liderliğin sağlanması ve lider yapılı öğrencilerin ortaya çıkarılmasını sağlamalı,
13. Yerinde zamanında ve doğru karar vermeli,
14. Açık insan ilişkileri kurmalı,
15. İşbirliği, işbölümü ve koordinasyonu sağlamalı,
16. Bireyle ilişkili amaçları birleştirebilmeli,
17. Karar vermeyi sağlamak için öğrencilere problem çözmeyi öğretebilmeli (Tunç, 1999).

İdeal beden eğitimi öğretmenin nitelikleri.

Dikkat edilmesi lazım gelen en öneme haiz konulardan birisi de beden eğitimi ve spor öğretmenin kişisel özellikleridir. Öğretmenin ortaya koyduğu davranış biçimi ve öğrencileriyle ilişkisi ders konularıyla öğrenciler arasında mühim bir bağ kurulmasına sebep olur. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bedensel ruhsal özelliklerinin yanı sıra sosyallığı, öğrencilerin eğitimi ve örnek teşkil etmesi bakımlarından önem teşkil eder. Eğitimcilerin davranışları ve kişilik özellikleri öğrencilerin davranış ve kişilik özelliklerini etkilemektedir. Bu durumda kişiliği farklı olan öğretmenin öğrencileri üzerinde farklı etkileri olur. Beden eğitimi ve spor öğretmenin de gerek sınıfta gerekse spor yapılan ortamlarda sergileyeceği davranışları öğrencilerin bu dersteki başarılarını etkilemektedir. Etkili ve verimli öğretmen yalnızca yüksek düzeyde bedensel yeterliklere sahip veya alanında uzman olabilen değil, bununla beraber bu yeterlikleri öğrencilerine yeterince anlatabilen diğer bir ifadeyle etkili öğrenme sağlayan, davranış alışkanlıkları aşılmalıdır. Beden eğitimi öğretmenin gerekli ön

çalışmaları beden eğitimi dersi başlamadan önce yapması gerekir. Beden eğitimiyle alakalı etkinliklerin planlarının yapılmasında ve uygulama aşamasında tesisler, malzemeler, öğrenciler arasındaki beceri farklılıkları, öğrencilerin ihtiyaçlarının tespit edilmesi, yine öğrencilerin ilgilerini çekecek değişik etkinlikler seçmek, çevresel faktörlere dikkat edilmesi, yeterince zaman ayırmak ve öğrenci gelişim seviyelerinin takibi gibi ilkelerin öğretmenlerce dikkate alınması gerekir. Hareketle ilgili beceriler, eğitim, bilimsel yöntem, anatomi, fen, sağlık, hareket bilimleri ve sosyal insan bilimleri gibi konularda yine beden eğitimi öğretmenin sahip olması gereken bilgi beceri ve tutumlardandır. Bu durum beden eğitimi ve spor öğretmenin bireylerin çok yönlü gelişmelerine katkıda bulunabilmesine yardımcı olur Çoban ve Turan (2006).

Genel anlamda eğitimi, özel anlamda ise öğrenme sürecindeki uygulamalara önemsenecek derecede destek veren beden eğitimi öğretmeninde genel olarak ne gibi özelliklerin bulunması gerektiği konusunda kati olarak sınırlar belirlenmemiştir. Beden eğitimi öğretmeninde olması gereken özellikler konusunda birçok farklı özellikten bahsedilebilir (Ercan, 1999).

Bir beden eğitimi öğretmenin sınıftaki davranışları konusunda şunlara dikkat etmesi gerekir.

1. Hareket, oyun ve spora karşı istek uyandırma ve devam ettirme
2. İsteksizlik yönünde oluşan duyguları ortadan kaldırma ve aktiviteye hazırlık oluşturma
3. Çocukların doğal hareket taleplerine cevap verme
4. Çok yönlü hareket ve bedensel tecrübeyi kazandırma
5. Temel sportif, oyunusal beceri ve yeteneği ortaya çıkarma
6. Yeni hareket ve oyun olanaklarını bulma
7. Bedensel zayıflık ve motorik kayıpları dengeleme
8. Kondisyon ve koordinasyonu artırma
9. Spor ile ilgili kavram ve bağları tanıma, örneğin; hareket şekillerini aletleri ve basit kuralların farkına varmak
10. Hijyenik davranış biçimlerine uymak. Örneğin, spor giysilerinin taşınması ve spor dersinden sonra duş alınması alışkanlığının kazanılması
11. Spora karşı ilgi uyandırma ve sağlığı koruma yönündeki serbest zaman geliştirmeyi ve performans artırımını sağlamlaştırma
12. Sportif davranış alanında kendini tanıma özelliğini yükseltme
13. Sosyal davranış biçimleri geliştirme, özellikle kuralları tanıma, karşılıklı yardımlaşma, eş ve takım arkadaşı olarak bulunduğu pozisyonu geliştirme
14. Spor dersi uygulamaları içinde kendi bedensel performans sınırlarını tanıma (Ercan, 1999).

Bir meslek adamı olarak spor öğretmeninin bu genel uygulama esasları içerisinde birçok sorumluluğu vardır. Beden eğitimi öğretmenleri hepsinden evvel çok kıymetli, toplumsal bir görevi ifa etmektedir. , Beden eğitimi öğretmenleri öncelikle kıyafeti ve davranışlarıyla öğrencilerine örnek teşkil etmelidir. Ayrıca alanına dair gereken bilgi ve yeteneğe sahip olması gerekir. Bu özelliklerin yanında öğrencilere olumlu anlamda örnek teşkil edebilmek için dakik olmalı diğer bir ifadeyle zamanı etkili kullanmalı derse zamanında girmeli, kişisel bakım, müsabaka ruhu, dürüstlük, samimiyet, anlayış, karşılıklı olarak sevgiyi ve saygıyı özünde bulundurmalıdır. Yine beden eğitimi ve spor öğretmenin ses tonunun tenor olması da lehine bir durumdur Kale ve Erşen (2003).

Öz-Yeterlik

Öz-yeterlik kavramının teorik temeli Albert Bandura (1977; 1997) tarafından geliştirilen sosyal bilişsel teoride bulunur. Öz-yeterlik kavramı ve onun çalışma çerçevesi davranış değişikliklerini açıklamaya dayalı olup ilk olarak Albert Bandura tarafından ortaya atılmıştır. Bandura öz-yeterlik kavramından ilk kez 1977 yılında “*Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change*” isimli çalışmasında bahsetmiştir (Bandura, 1977). Daha sonra 1986’da öz-yeterlik kavramını “sosyo-bilişsel teori’sinin içine yerleştirmiştir. 1997 yılında “*Self-efficacy: The Exercises of Control*” adlı kitabında, öz-yeterliğin bireyin başarı ve refahını düzenleyen diğer sosyo-bilişsel faktörlerin uyum içinde işlediği “kişisel ve kolektif merkez teorisi” içinde olduğunu ifade etmiştir (Pajares, 1997).

Bandura (1986), fertlerin; kendi düşünce, duygu ve hareketlerini kontrol etmelerini sağlayan bir öz sistemlerinin olduğunu belirtmiştir. Bu öz sistem içerisinde bilişsel ve duyuşsal yapılar barındırmakta, diğerlerinden öğrenme, alternatif stratejileri planlama, davranışları düzenleme ve öz-yansımada bulunma gibi yetenekleri içermektedir (Pajares, 1996). Sosyo-bilişsel teoriye göre, bu öz-sistem algılama, düzenleme ve davranış değerlendirme gibi bir takım alt fonksiyonları içermektedir. Böylece, öz sistem bireylere kendi bilişsel süreçlerini ve hareketlerini etkileme ve çevrelerini değiştirme gibi yetenekler sağlayarak öz-düzenleyici bir hizmet vermektedir (Pajares,1997). Sosyal öğrenme kuramına göre insanlar kendi kontrolleri dışında gerçekleşen olaylar yoluyla değil, tam tersine kendi inisiyatif ve eylemleriyle şekillenirler (Bıkmaz, 2004). Davranışların kazanılmasını bilişsel süreçlerle açıklaması ile Sosyal öğrenme kuramı davranışçı kuramdan ayrılmaktadır. Bireysel özellikler, davranışlar ve çevre karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir. Fertlerin inanç, beklenti ve hedefleri davranış biçimlerini oluştururken, bu davranış biçimlerinin neticelerinin de, bireylerin kişisel özelliklerini etkilemesi mümkündür. Davranışlar ve çevre arasındaki etkileşim; kişisel özelliklerin çevrenin etkisiyle gelişmesini, gelişen özelliklerinde çevreyi etkilemesini sağlar

(Bandura, 1986; 1997; Pajares, 2002). Bandura (2001) üçlü etkileşim olarak isimlendirdiği davranışı, kişisel etmenler ve çevrenin karşılıklı birbirine bağlı ilişkilerinin öz-belirleyici sistemi temsil ettiğini vurgulamıştır. Bu öz-sistemin bir parçası olarak kişisel özellikler içinde bulunan öz-yeterlik kavramını ortaya çıkarmıştır. Bandura öz-yeterliği ferden davranışlarını sürdüren ve motive ettiren fonksiyonların bir parçası olarak tanımlamıştır Bandura (2001).

Öz-yeterlik, *“bireyin belli performansı göstermek için gerekli etkinliği organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesine duyduğu inanç”* olarak ifade edilmektedir (Bandura, 1994). Öz-yeterlik inancı, fertlerin sahip oldukları bilgi ve becerileri etkin biçimde kullanabilmeleri için öncelikle ilgili alanda kendi yeterliklerine güven duymaları gerektiğini öne süren sosyal öğrenme kuramına dayanır (Özerkan, 2007). Bandura (1997) öz-yeterlik kavramını; *“kişilerin verilen görevleri yerine getirmek için gerekli olan eylemleri örgütleme ve yerine getirme konusundaki kapasitelerine olan inançları”* olarak tanımlamıştır. Diğer bir ifadeyle öz-yeterlik; bireyin belirli bir alanda, beklenen bir ya da bir dizi davranışı gerçekleştirmek için, gereksinim duyacağı becerilere ne ölçüde sahip olduğuna ilişkin inançlarıdır (Özerkan, 2007).

Öz-yeterlik algısının, sonucundaki beklenti, davranış ve varılan neticeler arasında güçlü bir etkileşim söz konusudur. Yeterlik inançları, öz-yeterlik ve sonuç beklentisi olarak adlandırılan iki farklı yapıdan oluşan bilişsel bir güdüleyicidir. Öz-yeterlik; verilen bir görev ya da iş için sonuç üretmeyi gerektiren bir davranışın başarılı şekilde yerine getirilebileceğine olan inançtır. Belirli eylemlerin belirli sonuçlar doğurabileceğine ilişkin insanların sahip oldukları inançları ise sonuç beklentisidir. (Bandura,1977;1982). Öz-yeterlik inançları, bireyin gerçekte sahip olduğu beceri ya da kapasitesini yansıtmaz, belirli koşullar altındaki kapasitesi ile ilgili inançlarını yansıtır (Evers ve ark., 2002). Yani bireylerin gerçekte sahip oldukları becerileri ile öz-yeterlik inançları arasındaki ilişki farklılıklar gösterebilir (Özerkan, 2007). Diğer bir ifade ile birey herhangi bir işi yapabilecek kapasiteye gerçekte sahip olmasına rağmen, bu konudaki öz- yeterlik inancı düşük düzeyde olabilir. Gibson ve Demo (1984) bu iki yapının birbirinden farklı olduğunu belirtirken, bireylerin belirli etkinlikleri yapamayacaklarına inanmaları durumunda, gerekli olan davranışı ya hiç yapamayacaklarını ya da o davranışı gerçekleştirebilseler bile bunda ısrarcı olmayacaklarını ifade etmektedir. Bu durumda birey bu inancın bir sonucu olarak ya başarısız olacak ya da ilgili eylemi hiç gerçekleştiremeyecektir (Özerkan, 2007). Öte yandan bu durumun tersi de söz konusu olabilir. Yani kişi gerekli bilgi ve becerilere sahip olmasa bile öz-yeterlik inancı yüksek olabilir. Bu durum, bireyin başarılı olma ihtimalini güçlendirecek ve davranışı gerçekleştirebilmek için harekete geçirebilecektir. Ancak bu durum her zaman başarıyı

garantilemez. Bu noktada, sonuçlarla ilgili beklenti düzeyi ile bireyin gerekli bilgi ve becerilere sahip olup olmaması da önem taşımaktadır (Bandura, 1977).

Öz yeterliğin oluşumu.

İnsan herhangi bir işe girerken daha öncesinden çevresi veya kendisi hakkında sahip olduğu mevcut bilgiler çerçevesinde girer. Bireylerin kendileriyle alakalı daha öncesinden geliştirdikleri ve kendilerini ne şekilde algıladıklarıyla ilgili bir değerler sistemi vardır. Bireylerin kendileriyle ilgili inançlarının dört temel kaynaktan geliştiğini belirten Bandura bu dört kaynağı şu şekilde ifade etmiştir,

Bunlar:

- Geçmiş Deneyimler
- Dolaylı Gözlem
- Sözel ikna
- Duyuşsal Deneyimler Bandura (1997)

Geçmiş Deneyimler: bireyin yaptığı bir iş sonucunda başarılı olması veya başarısızlığı öz yeterliğinin oluşmasında en mühim faktördür. Başarı elde ettiği neticeler bireyin kendine karşı inanç düzeyini menfi anlamda etkiler. Başarısızlık sonuçlarında ise zamanlamanın da önemli olduğu bir gerçektir. Başarılı olmak bireyin kendisiyle alakalı yeterliğinde kuvvetli bir inanç düzeyi meydana getirirken, başarısız olmak ise kişinin kendisine ilişkin yeterliğinin temelini zayıflatmaktadır. Bireyler için başarı kolaylıkla elde edilmişse ve daha öncesinden aynı türde bir tecrübe yaşamışlar ise kolay netice alma beklentisine girmişler demektir. Dolayısıyla herhangi bir başarısız durum karşısında da hemen cesaret düzeyleri düşmektedir. Bireyin karşısına çıkan zorluk ve engel durumları ise daha çok gayretli olunmasını ve sebat etmeyi öğreten menfi tecrübelerdir. Yapılan bir işte gayret ve sebatla elde edilen başarı bireyin kendisine karşı inanç düzeyinin oluşmasında çok önemlidir. Kısaca insanlar bazı etkinlikleri gerçekleştirirler, etkinliklerin sonucuna göre kendileri hakkında bir öz yeterlik inancı oluştururlar ve daha sonraki etkinliklerini planlarlar. Başarılı sonuçlar, yüksek öz yeterlik inancının; başarısız sonuçlar ise düşük öz yeterlik inancının oluşmasına neden olur Bandura (1997)

Dolaylı Gözlem: Öz yeterliğin oluşumunu etkileyen başka bir faktör de dolaylı gözlemdir. Sosyal öğrenme kuramının önemli bir bileşeni de gözleyerek öğrenmedir. Modelin etkinliklerini ve bu etkinliklerin sonuçlarını gözleyerek öğrenme, öz yeterlik inancının oluşumunu etkileyen faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolaylı gözlem, geçmiş deneyimler kadar etkili olmamasına karşın, kişinin kendisine ilişkin öz yeterlik inancı düşük ya da ön bilgisi sınırlıysa, öz yeterlik inancının oluşumunda oldukça etkilidir Pajares (2002).

Öz yeterlik inancının oluşumunda, modeli gözleyen kişinin modelle kendisi arasında benzerlik kurması, öz yeterlik inanç oluşumunda etkili olmaktadır. Algılanan benzerlik ne kadar fazla ise, modelin başarısı ve başarısızlıkları gözleyeni o denli etkilemektedir. Başka bir deyişle, gözleyen model aldığı kişinin kendi kendine başardığını görmesi kişide kendinde de aynı yeterliğin olabileceğini, o etkinliği başarabileceğine inanırken, diğerlerinin başarısızlığını gözlemek, gözleyenın çabalarını olumsuz yönde etkileyebilir Doğrudan yaşanan deneyimle oluşan öz yeterlik, gözlenen modelin elde ettiği sonuçla benzerlik gösteriyorsa, olumlu ya da olumsuz, öz yeterlik daha fazla güçlenmektedir Bandura (1995).

Sözel İkna: Bireylerde, diğer bireylerin sözel iknalarının bir sonucu olarak da öz yeterlik oluşabilmektedir. Sözel ikna, yaşanan deneyimler ve gözlemden sonra öz yeterlik oluşumunda karşımıza çıkan üçüncü kaynaktır. Kişinin başarıya ulaşmak için kendi gücüne inanması ve bu konuda cesaretlendirilmesi sözel ikna olarak tanımlanmaktadır. Olumlu ikna kişinin cesaretlenmesini ve kendisini güçlü hissetmesini sağlarken, bunun tersi bir durumda yani olumsuz ikna da ise cesaretlerini kaybetmelerine neden olmaktadır. Olumsuz ikna, kişinin öz yeterlik inancını kaybetmesine neden olabilmektedir. Olumsuz ikna yoluyla öz yeterlik inancının zayıflatılması, olumlu ikna ile bu inançların güçlendirilmesinden daha kolay olmaktadır. Sözel ikna'nın gücü, ikna eden kişinin güvenilirliği ya da ikna ettiği konudaki uzmanlığına bağlıdır. Örneğin, bir sınıf ortamını düşündüğümüz zaman, öğretmenlerin öğrencilerinin çalışmaları konusundaki yorumları, onların öz yeterliklerini etkileyebilecektir. Öğretmenlerin sınıfta yapacağı Olumlu yapıcı dönütler öğrencilerin öz yeterliğini yükseltebilecektir (Akt. Karahan, 2006).

Duyuşsal Deneyimler: İnsanların içinde buldukları psikolojik durumları bir etkinliği gerçekleştirirken öz yeterlik inançlarını etkilemektedir. Örneğin güç gerektiren bir işi yaparken stres, yılgınlık ya da yorgunluk hisseden bir kişi, başarısızlıkla karşılaşsa öz yeterlik inancında bir gerileme yasayabilir. Psikolojik durum ayrıca insanların kendi kişisel yeterlikleri hakkındaki hükümlerini etkilemektedir. Olumlu psikolojik durum öz yeterliği artırırken, olumsuz psikolojik durum öz yeterlik inancını azaltmaktadır (Bandura, 1997, akt. Karahan, 2006). Öz yeterlik inancının oluşumunda etkili olan diğer faktörler gibi duysal deneyimler de kişinin bu deneyimleri nasıl yorumladığı ile ilgilidir. Örneğin, bazen olumsuz duysal tecrübeler, bir sonraki etkinlik için yol gösterici, cesaretlendirici olabilir (Türk, 2008).

Öz yeterliğin gelişimi.

Öz-yeterlik algısının temeli bebeklik dönemine kadar dayanmaktadır. Ebeveynlerin bebeklerin davranışına verdiği tepkiler bebeklik dönemlerinde yeterlik duygusunun gelişimi için son derece önem arz etmektedir. Örnek olarak; bebeklerin ellerindeki ses çıkaran bir

oyuncağı salladığında ya da herhangi bir cisme vurarak ses çıkardığında ebeveynlerinin yanına geldiğini gören bebek, yapmış olduğu bu davranışın ebeveynleri üzerinde bir etkiye neden olduğunun farkına varır. Dolayısıyla bu durumu kavrayan bebek bu davranışını arttırarak çevresini daha fazla kontrol altına almaya çalışır ve bu sayede etrafındakilerin davranışlarında belirleyici rol olmaya başlar. Zaman içerisinde bebekler aileleri ile yaşadıkları deneyimler sonrası neleri yapıp yapmamaları gerektiğini algılayabilir, ebeveynlerin verdikleri telkinlerle bebeğin kendi kapasitesi hakkında bilinçlenmesine katkı sağlayabilirler Çubukçu ve Girmen (2007).

Bebeklik yıllarından itibaren insanların öz-yeterlik algıları hayatlarının farklı dönemlerinde farklı düzeylerde gelişmektedir. Bireylerin yaşam boyu edindikleri deneyimler farklı yeteneklerinin gelişmesine ortam sağlamaktadır. Bireyin çeşitli gelişim dönemleri vardır. Her gelişim döneminde öz-yeterlik bakımından kendilerini nasıl yönetebildikleri önemlidir. Öz-yeterlik algısının oluşumuna katkıda bulunan etkenlerden birisi de özellikle gelişim çağlarında bireyin kişilik gelişiminin açık bir biçimde irdelenmesidir. Çubukçu ve Girmen (2007).

Öz yeterliğin kaynakları.

Öz-yeterlik algısının kaynaklarını etkileyen dört unsur bulunmaktadır. öz-yeterlik kaynaklarını etkileyen unsurlar şu şekildedir; (Senemoğlu, 2009)

Yaşantı: Bireylerin birebir kendilerinin gerçekleştirdiği, kimi zaman başarılı kimi zamanda başarısız oldukları faaliyetler neticesinde elde ettikleri bilgiler öz-yeterlik algısını etkilemektedir.

Dolaylı yaşantılar: Her insan yaşadığı çevredeki diğer bireylerin giriştikleri işlere ilişkin başarılı veya başarısız olduklarını gözlemleyebilir. Dolayısıyla kendisi de zaman içerisinde aynı veya eylemlerde başarılı olup olamayacağı olasılığını düşünür. Böylelikle başarılı olma veya başarısızlık üzerine yargıları güçlenir.

Sözel ikna: Bireylerin gerçekleştirecekleri faaliyetlerde başarılı ya da başarısızlıklarına ilişkin teşvik, destek ve nasihatler öz-yeterlilik düzeylerini etkilemektedir.

Psikolojik durum: Bireyin gerçekleştireceği eylemin sonucunun olumlu veya olumsuz olma olasılığı öz-yeterlilik algısını etkilemektedir.

Öğretmen öz yeterliği.

Öğretmen yeterliği ile ilgili araştırmalar, Rotter'ın denetim odağı kuramı ile Bandura'nın sosyal öğrenme kuramlarından etkilenmiştir (Henson, 2001; Tagger, 2006). Öğretmenlerin kendi hareketlerini kontrol edebileceklerine olan inançlarını İlk olarak

Rotter'ın sosyal öğrenme teorisini temel alan araştırmacılar değerlendirmişlerdir. Öğretme davranışının önemli pekiştirenleri arasında öğrenci motivasyonunun ve performansın geldiğini belirtmişlerdir. Buradan hareketle, yeterlik düzeyi yüksek olan öğretmenlerin öğrenci başarı ve motivasyonunu kontrol edebildiklerini ifade etmişlerdir. Banduranın sosyal biliş teorisine dayandırılan araştırmalar ise; Bandura (1977) yayınladığı “Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change” adlı eserinde, öğretmen yeterliğini bilişsel bir süreç olan öz-yeterlik inancının bir çeşidi olarak belirttiği kuramdan etkilenmiştir. Bu iki kavramsal akım, öğretmen yeterlik çalışmalarının çerçevesini oluşturmuştur.

Öğretmenin öğrenci performansını etkileme kapasitesinin kendisinde var olduğuna yönelik inancı öğretmen öz-yeterlik algısıdır. Diğer bir ifadeyle öğretmen öz-yeterlik inancı, öğretmenlerin öğretme işlevini başarılı bir şekilde yerine getirebileceklerine olan inanışlarıdır (Tschannen-Moran & Woolfolk Hoy, 2001).

Öğretmenlik öz-yeterlik algısı ile , “genel öğretmenlik öz-yeterliği” ve “kişisel öğretmenlik öz-yeterliği” olarak iki temel faktörden söz edilmektedir. Genel öğretmenlik öz-yeterliği öğretmen beklentilerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkileri; kişisel öğretmenlik öz-yeterliği ise öğretmenlerin kendi öğretmenlik yeterliklerine verdikleri önem ve değerlerle ilgilidir (Coladarsi, 1992; Pajares, 1997).

Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları, eğitim alanında öğretmen etkinliklerindeki bireysel farklılıkları açıklamak amacıyla kullanılabilmesi ve öğretmen davranışını anlama ve geliştirmede önemli katkılar sağlayacağı bildirilmektedir (Enochs & Riggs, 1990; Riggs & Enochs, 1990). Öğretmenlerin eğitim öğretim aktiviteleri ile eğitim sürecine uyumunda öz-yeterlik algıları önemli bir etkidir Pajares (1997). Yapılan araştırmalar öğretmen öz-yeterlik algısının öğretmeyi ve öğrenmeyi, bilhassa öğretmenin sınıf içindeki uygulamalarını etkilediğini göstermektedir. Öğretmenlerin öz-yeterliklerine bağlı olarak öğretime harcadıkları çabanın, hedef ve istek düzeylerinin değiştiği bildirilmiştir (Tschannen-Moran & Woolfolk, 2001). Sınıf düzeni, yeni yöntemler kullanma, kullandıkları öğretim yöntemlerini geliştirmek için araştırma yapma, öğrenci merkezli öğretim stratejileri kullanma, öğretim ve öğrenme zorluğu çeken öğrencilere dönütler gibi konularda Öz-yeterliği yüksek ve düşük olan öğretmenler arasında davranış farklılıklarının olduğu ve bunun da öğrenci motivasyonu ve başarısını etkilediği görülmüştür (Henson, 2001; Plourde, 2001; Özkan ve ark., 2002). Öğretmen öz-yeterlik inancı ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki birçok araştırmacı tarafından araştırılmış incelenmiş ve öğretmen öz-yeterliğinin öğrenci başarısını ve tutumunu olumlu olarak etkilediği gözlemlenmiştir. Ayrıca öğretmenin sınıf içi davranışlarında, yeni fikirlere açık olmasında ve öğretmeye yönelik olumlu tutumlar

geliştirmesinde de öğretmen öz-yeterlik inancının doğrudan etken olduğu saptanmıştır (Gibson & Dembo, 1984; Tschanen-Moran & Woolfolk, 1998).

Öğretmenlerin gerek lisans eğitimlerinde alacakları kaliteli bir eğitim, gerekse de hizmet içi eğitimlerle, onların mesleki ve kişisel yeterliklerinin artması sağlanabilir. Yeterlik düzeyleri artmış olan öğretmenlerin, bu yeterlikleri ile neler yapabileceklerine olan öz-yeterlik algılarının da yükseltilmesi sağlanabilir. Eğitim-öğretimin kalitesinin yükselmesi ve eğitimin beklenen seviye ye ulaşması tüm bunlarla sağlanabilir.

Beden eğitimi öğretmeni öz yeterliği.

Günümüz çağdaş eğitim anlayışında, bireylerin zihinsel, bedensel, duyuşal ve sosyal gelişimlerinin eğitim ve öğretim faaliyetleri ile sağlanacağı görüşü hâkimdir. Bireyin gelişiminin bir bütün olarak oluşturulmasında çeşitli diğer dersler ile birlikte beden eğitimi dersleri de önemli yer tutmaktadır.

Fertlerin büyüme, gelişme ve davranış farklılıklarına göre seçilen fiziksel aktivitelerin harekete dayalı olarak yapıldığı bir eğitim şekli olan beden eğitimi; çeşitli fiziksel hareketlerle, beden eğitimin amaçlarına uygun olarak, bireyde kasıtlı olarak istendik yönde (bedensel, duyuşal, sosyal ve zihinsel) davranış oluşturma ve değişiklik yapma süreci olarak tanımlanır (Tamer ve Pulur, 2001; İnal, 2009). Bununla bağlantılı olarak ancak ve ancak nitelikli beden eğitimi öğretmenleri ile beden eğitiminin amaçları doğrultusunda bireyde istendik yönde davranış oluşturma ve değiştirme süreci mümkün olacaktır.

Konu ve alan bilgisine sahip olma, sporun bilimsel ve felsefi temellerini bilme, hareket analizi yapabilme, organizasyon becerilerine sahip olma, iletişim becerisine sahip olma, mesleki etik ve dürüstlük davranışına sahip olma, motivasyon yeteneğine sahip olma, bireylerin gelişim özelliklerini analiz edebilme, öğrenme ve öğretme sürecini örgütleyebilme beden eğitimi öğretmenlerinde bulunması gereken nitelikler olarak ifade edilmiştir (Demirhan, 2002a; 2002b; 2003).

Bucher ise beden eğitimi öğretmenlerinin niteliklerini; alan bilgilerini, konuşabilme ve yazabilme becerisi, bedensel, zihinsel ve ruhsal yönden sağlık, uygun kişilik, yeterli düzeyde motor beceri ve işbirliği yapma becerisi olarak belirtmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin yukarıda belirtilen nitelik ve yeterliklere sahip olmaları ile eğitim ve öğretim sürecinde mesleki gerekliliklerini etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri mümkün olacaktır. Bucher (1979).

Yeterlik; bir işi ya da görevi etkin bir şekilde yerine getirebilmek için, sahip olunması gereken özellikler olarak açıklanmaktadır. Diğer bir ifade ile bir görevi yapabilmek için ihtiyaç duyulan, beceri, yetenek ve bilgileri ifade eden bir kavramdır (Şahin, 2004).

Öz-yeterlik inancı ise, yeteneklerimizin üzerindeki inanç olup, fertlerin kendilerinde bulunan bilgilerini ve becerilerini verimli bir şekilde kullanmaları için, ilk önce o alanda yeterliklerine güvenmeleri lazım geldiğini savunan sosyal öğrenme kuramına dayanmaktadır (Özerkan, 2007). Öğretmen öz-yeterlik algısı ise, “bir öğretmenin öğrencilerini beklenen istenen sonuçlara ulaştırma konusunda kendi yeteneğine ilişkin inancı” olarak tanımlanmaktadır (Tschannen-Moran & Woolfolk Hoy, 2001). Öz-yeterlik öğretmenlerin becerilerinin bir işlevi değil; öğretmenlerin kendilerinde var olan becerileri kullanarak yapabileceklerine olan inançlarıdır (Kiremit, 2006).

Öz-Yeterlik kavramı; Öğretmenlerin her türlü olumlu ya da olumsuz şartlarda, öğretme işlevini etkin bir şekilde yerine getirebileceklerine ve öğrencilerin öğrenme performansını olumlu yönde etkileyebileceklerine dair inançları da beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları olarak tanımlanmıştır (Yıldırım, 2012).

Beden eğitimi öğretmenliğinin mesleki gerekliliğini yerine getirebilecek öz-yeterlik algılarını taşıyan beden eğitimi öğretmenleri, hiç şüphesiz beden eğitimi derslerinin işlevselliğini ve kalitesini artıracaktır.

Öz yeterliği yüksek ve düşük öğretmenlerin özellikleri.

Brookhart ve Loadman (1993)'a göre içeriktense öğrencilerin gelişimlerine odaklanmak ve bu yönde kendileri için daha üst düzey standart ve hedefler koymak öz yeterliliği yüksek olan öğretmen özelliklerindedir. Bu tür öğretmenler öğrencinin öz yönetimini teşvik eder. Geleneksel kontrol yöntemlerine pek başvurmaz. Öğretmenin yeterliliğinin zamanın verimli kullanılmasının, sınıftaki yönetim stratejisinin ve soru sorma tekniği gibi mühim yönerge kararlarında etkin bir rolünün olabileceği ortaya çıkmıştı. Bandura (1993) öz yeterlik seviyeleri üst düzeyde olan kişilerin öz algı düzeylerini arttıracak tecrübeler arayışı içinde olacaklarını ileriye sürmüştür. Bandura (1995) öz yeterlik düşüncelerinin, fertlerin kendi amaçlarına ulaşabilmesi için gayret göstermesini, sorunlarla karşı karşıya geldiğinde sabır gösterebilmesini, önüne çıkan engeller ile gerekli mücadeleleri yapabilmesini ve hayatlarını etkileyebilecek vakalar üzerinde kontrol uygulaması lazım gelen davranışlara fırsat veren düşünce modellerini ve duyguları etkilediğini ileri sürmektedir.

Bandura (1997) öğretmenlerdeki yeterlikle alakalı algıların yalnızca konuları öğretebilme becerisinden oluşmadığını, sınıftaki disiplini sağlayabilme, kaynak kullanabilme ve öğrencilerin öğrenmelerine aile desteği sağlama mevzularındaki yeterlikle ilgili algılarında öğretmenlerin etkinliğinin göstergesi olduğunu söylemektedir. Bandura'nın (1986) öz yeterlik kuramı, öz yeterliği düşük olan bireylerin öz yeterliği yüksek olan fertlere göre, yeteneklerinden şüphe duyduklarını ve yeteneklerine güvenmediklerini, öz yeterliği yüksek

olan fertlere göre bir görevden daha çabuk vazgeçtiklerini, başarısızlık durumunda cesaretlerinin kolayca kırıldığını menfi öz değerlendirme sonucu verebilecek muhtemel durumlardan kaçındıklarını ve kendileri için daha düşük hedefler belirlediklerini ileri sürmektedir (Akt.Gülebağlan, 2003).

Öz yeterliği yüksek insanların davranış yapıldıktan sonra öz yeterliği düşük insanlara kıyasla daha fazla çaba sarf ettiği ve bu çabalarını uzun süre sürdürdükleri bildirilmektedir. Buna bağlı olarak, öz yeterliği yüksek olan kişilerin engellerle karşılaştıklarında daha hızlı toparlanabildikleri ve hedeflerine bağlılıklarını sürdürdükleri belirtilmekte ve öz yeterliğin yüksek olmasının aynı zamanda insanların zorlayıcı ortamlar seçmesine, çevrelerini araştırmasına ya da yeni çevreler yaratmasına olanak verdiği de söylenmektedir. Kişinin öz yeterlik algısı bireylerin belirledikleri seçimlerini, bir işte başarılı olmak için gösterdikleri çabalarını ve hissettikleri endişelerin derecelerini kuvvetli bir şekilde etkilediği sosyal öğrenme kuramcılarınca öne sürülmektedir. Bandura (1977) Bireylerin, hayatları süresince edindikleri deneyimlere dayalı olarak, kendi baş etme yeteneklerine ilişkin özel inançlar geliştirdiklerini ve sahip oldukları öz yeterlik inançları büyüdükçe davranış değişikliğinin de arttığını belirtmiştir.

Böylelikle, bir davranışın başarı ile yapılmasında, kişinin sahip olduğu yeterlik inancının, o davranışın yapılmasını etkilediği ve yönlendirdiği söylenebilir. Öğretmen ve öğrenci davranışlarını açıklamak için kullanılabilen öz yeterlik inancı üzerindeki araştırmalar, 1970’li yılların sonundan itibaren, geliştirilen çeşitli ölçeklerle devam etmektedir. İnsan davranışını açıklamak için kullanılabilen Bandura'nın öz yeterlik kuramı, kendileri de birer “davranış değiştirme mühendisi” (Akt. Karahan, 2006) olan öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirebileceklerine ilişkin inançlarının hangi düzeyde olduğunu ortaya çıkararak; öğretmenlik görev ve sorumlulukları ile ilgili davranışlarını tahmin etmede kullanılabilir. Bu durumun, bireylerin gelişimini etkileyebilen öğretmen davranışlarının anlaşılmasında ve geliştirilmesinde önemli bilgiler verebileceği düşünülmektedir. Bandura’ya göre öz yeterlik inancı, yeteneklerimiz üzerindeki inanca dayanır ve belirli amaçlara ulaşmak için belirli bir davranışı organize etmek ve onu gerçekleştirmek için gereklidir.

İnsanların davranışı hayata geçirmeden önce, öz yeterlik düzeylerine bağlı olarak, davranışla ilgili iyimser ya da kötümser düşüncelere sahip oldukları; bunun da davranışa hazırlanmalarını etkilediği belirtilmektedir. Öz yeterlik, öğretmenlerin yaptıkları etkinliklerdeki kişisel farklılıkların açılanması amacı ile uygulanabileceği ve öğretmenlerin davranışlarını anlamak ve geliştirme yönünden eğitim alanında mühim katkı sağlayacaktır. Öğretmen öz-yeterlik inancı, öğretmenlerin öğretme işlevini başarılı bir şekilde yerine

getirebilmek için gerekli davranışları gösterecekleri konusundaki inanışları olarak tanımlanmaktadır (Atıcı, 2000).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel özellikte tarama yöntemiyle uygulanmış bir çalışmanın sonucudur. Bu yöntem geçmişteki ya da hali hazırdaki mevcut bir durumu var olduğu biçimiyle tasvir etmeye yönelik yapılan araştırma türüdür. Araştırmaya konu olan kişi, olay, olgu, durum veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya, tasvir etmeye çalışılır (Karasar, 2006).

Bu modelde çalışmanın konusu ne olursa olsun onu değiştirmek etkilemek gibi bir çaba söz konusu değildir. Bilinmek istenilen nesne ortadadır. Esas gaye onu değiştirmeden gözlemlemektir. Tarama yönteminde bilimin özelliklerinden gözlemleyip kayıt etme, olayların aralarındaki ilişkilerin tespit edilmesi, kontrol edilebilen değişmeyen ilişkiler üzerinde genellemeler yapma vardır. Diğer bir ifadeyle burada bilimin betimleme işlevi öne çıkmaktadır (Yıldırım, 1966).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, Erzurum il Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan güncel veriler çerçevesinde Erzurum İli merkez ilçeleri olan Palandöken, Yakutiye ve Aziziye ilçelerindeki 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında resmi ve özel ortaokul ve liselerde görevli olan 217 beden eğitimi ve spor öğretmeninden oluşmaktadır. Örneklemi ise merkez ilçeleri olan Palandöken, Yakutiye ve Aziziye ilçelerindeki resmi ve özel ortaokul ve liselerde görev yapan 23 – 51 yaşları arası, 166 erkek ve 25 kadın olmak üzere toplam 191 beden eğitimi ve spor öğretmeninden oluşmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri

Bu çalışmada ki verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu(KBF) ve öğretmenlik yetkinlik beklenti envanteri (ÖYBE) kullanılmış ve katılımcı olan öğretmenlere isteğe bağlı olarak uygulanmıştır. Uygulanmadan önce ise öğretmenlere ölçekle alakalı lazım gelen açıklamalar çalışmanın uygulamasını yapan araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öğretmenlerin hepsinin ölçeğe verdikleri cevaplar arasında, aynılık esasına bağlı kalınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada, ölçekler aracılığı ile elde edilen veriler değerlendirmeye geçilmeden evvel istatistik programına işlenmiştir. Daha sonra öğretmenlerce cevaplanan 198 adet ölçeğin, olması gereken şekliyle, kurallara uygun olarak cevaplanıp cevaplanmadığı tespit edilmiştir. Eksik ya da yanlış doldurulan 7 adet anket araştırmacı tarafından kullanılmamıştır. Daha sonra uygun şekilde doldurulan ve araştırmaya uygun olan 191 adet anket, bilgisayara aktarılıp, verilerin analizine başlanmıştır. Elde edilen verilerin analizleri, sırasıyla aşağıda ki istatistiki işlemlere tabi tutulmuştur. Veriler SPSS 22 programına işlenmiş. İşlenen veriler analiz edilirken betimsel analiz teknikleri (frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma, standart hata, yüzdelik dağılım) uygulanmıştır. Demografik özelliklerin belirlenmesinde betimsel istatistik türlerinden biri olan frekans dağılımı ve iki bağımsız değişken ile öz yeterlik inanç düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için Independent Samples T Testi, ikiden fazla değişken ile öz yeterlik inanç düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için ise tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır.

Bağımsız guruplarda aritmetik ortalamalar arası farka ait *t*-testi kullanılarak, Sonuçların ** $P < 0.01$, * $P < 0.05$ önem seviyesinde olup olmadığına bakılmıştır

Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Bu formda Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kişisel bilgilerini almak için danışman ve araştırmacı tarafından hazırlanan ve 11 maddeden oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu bilgi formunda, araştırmanın amacına göre, öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine dair öz yeterlik düzeylerine tesirli olabileceği düşünülen özelliklerin neler olduğu öğrenilmeye çalışılmıştır. Bunlar cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan okul türü, öğretmenlik mesleğindeki görev süresi, görev yapılan okul türü, beden eğitimi ve spor öğretmenliğini tercih etme nedeni, spor yapıp yapmama durumu, yaptığı spor türü, haftada kaç saat spor yaptığı, hangi amaçla fiziksel aktivite yaptığı gibi özellikler olarak tespit edilmiştir.

Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanteri (ÖYBE)

Bu çalışmanın verileri Erzurum da görevli olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinden toplanmıştır. Araştırmada, Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine dair öz yeterlik seviyelerini tespit etmek için farklı kişisel özelliklerine dair “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Ayrıca öğretmenlik öz yeterlik seviyelerini saptamak gayesiyle Yavuzer ve Koç (2002) tarafından geliştirilen, 1998 yılında YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi geliştirme projesinde yer alan 38 maddeden oluşan “Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanteri (ÖYBE)”

uygulanmıştır. Envanteri(ölçeği) meydana getiren otuz sekiz madde YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi geliştirme projesi içerisinde bulunan öğretmenlikle ilgili yeterlik göstergelerinin istikametinde tesis edilmiştir. İçerisinde ki maddelerde ise öğretmenlikle alakalı davranış biçimlerini içine alacak biçimde ve Bandura'nın (1993) önerileri doğrultusunda “yapabilirim, uygulayabilirim, değerlendirebilirim, hazırlayabilirim...” biçimindeki ifadeler yer verilmiştir. Çalışmaya katılan her öğretmenden, ölçekteki ifadelerden her birini dikkatlice okuyup ve ifadelerde belirtilmiş olan davranışları yapacaklarına ilişkin kendilerine olan inanç düzeylerini 5’li likert tipi bir ölçekte cevaplandırmaları istenmiştir. Beşli ölçek sıralamaları ise;

5=Her zaman, 4=Sık sık, 3=Bazen, 2=Arada sırada, 1=Hiçbir zaman şeklinde belirtilmiştir.

Sonuçta oluşan veriler ile madde-toplam puan korelasyonlarının hesaplaması yapılmış ve 0.001 seviyesinde anlamsal ilişki gösteren 38 maddenin geçerliliği onay görmüştür. ÖYBE'nin iç tutarlılığının hesaplaması Cronbach Alpha ile yapılmış ve 0.92 şeklinde tespit edilmiştir. Ayrıca testi yarılama metoduyla 0.79'luk bir değerde tespit edilmiştir. Kullanılan ölçekten alınabilecek maksimum puan 190, minimum puan 38'dir. Aralık katsayısı hesaplaması için; $190-38=152/3=50,6$ işlemi uygulanmıştır. Çıkan sonuçlara göre öğretmenlikle ilgili öz yeterlik puanlarının aralık dereceleri aşağıdaki gibidir:

Düşük: 38.00 – 89.00

Orta: 90.00 – 141,00

Yüksek: 142,00 – 190,00

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde; tanımlayıcı istatistik verileri Tablo 1’de, demografik özelliklere ait sayı ve yüzde dağılımları, Tablo 2-12’de sunulmuştur. İki farklı değişken ile öğretmenlik yetkinlik beklenti envanteri arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t-testi analiz sonuçları Tablo 13-17’de sunulmuştur. İki den fazla farklı değişken ile öğretmenlik yetkinlik beklenti envanteri arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi analiz sonuçları ise Tablo 18-23’te sunulmuştur.

Tablo 1. *Tanımlayıcı İstatistik Dağılım Tablosu*

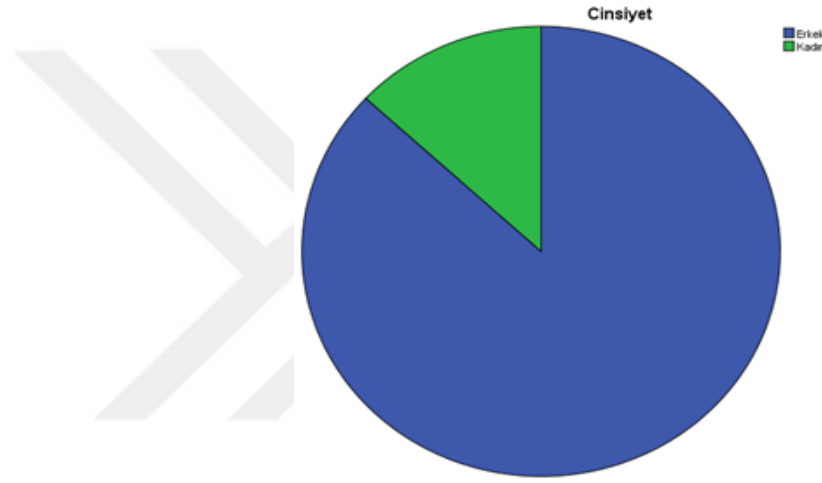
Öz yeterlik Düzeyi		
N	Geçerli	191
	Geçersiz	0
Ortalama		164,4346
Orta Değer(Medyan)		166,0000
Tepe Değeri(Mod)		174,00
Standart Sapma		15,02541
Çarpıklık		-,887
Çarpıklığın Standard Hatası		,176
Dikey Çarpıklık		1,051
Dikey çarpıklığın standart hatası		,350
En düşük		103,00
En yüksek		188,00
Toplam		31407,00

Tanımlayıcı istatistik dağılım tablosu incelendiğinde Öğretmenlik yetkinlik beklenti envanteri Skewness (-,887) değerlerinin %95 ortalamadan +1,96 ve -1,96 standart sapma aralığında olduğu tespit edilmiştir. Çıkan bu istatistiksel sonuçlar verilerin normal dağılım gösterdiğini ve parametrik testler uygulanması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Erkek	166	86,9	86,9
Kadın	25	13,1	100,0
Toplam	191	100,0	

Araştırma 25 kadın (%13,1) ve 166 erkek (%86,9) olmak üzere toplam 191 örnek birey üzerinde yapılmıştır.

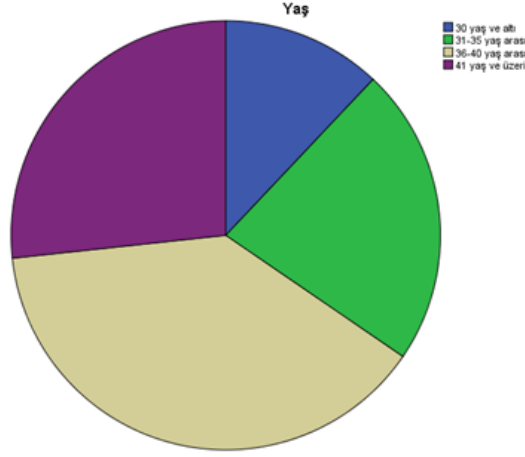
Şekil 1. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin cinsiyet dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Dağılımları

Yaş	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
30 yaş ve altı	23	12,1	12,0
31-35 yaş arası	43	22,5	34,6
36-40 yaş arası	74	38,7	73,3
41 yaş ve üzeri	51	26,7	100,0
Toplam	191	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin yaş durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; 30 yaş ve altı 23(%12,0), 31-35 yaş arası 43(%22,5), 36-40 yaş arası 74(%38,7), 41 yaş ve üzeri 51(%26,7) öğretmenin olduğu görülmektedir.

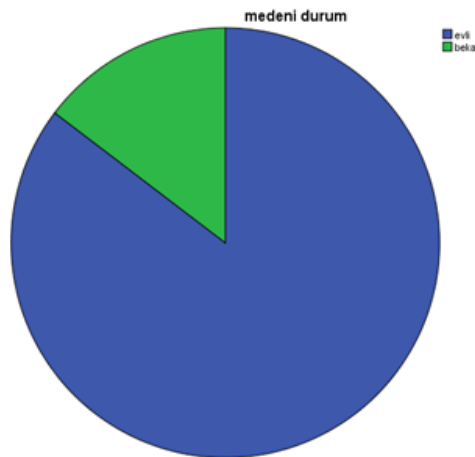

Şekil 2. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin yaş dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni durum	Sayı	Yüzde	Toplam	
	(N)	(%)	Yüzde	(%)
Evli	163	85,3	85,3	
Bekâr	28	14,7	14,7	
Toplam	191	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; 163(%85,3) öğretmenin evli, 28(%14,7) öğretmenin ise bekâr olduğu görülmektedir.

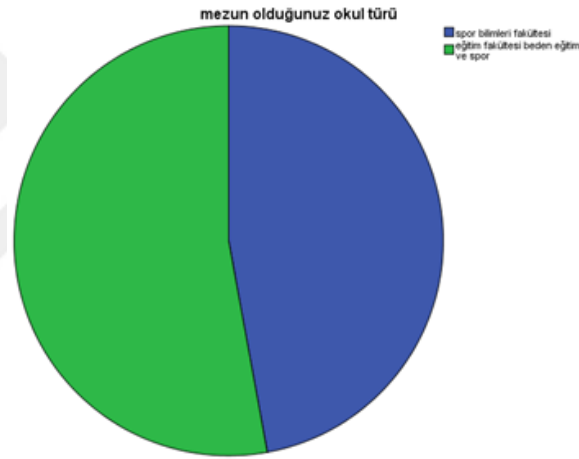

Şekil 3. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin medeni durumlarına göre dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımları

Mezun olunan okul türü	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Beden eğitimi ve spor yüksekokulu	90	47,1	47,1
Eğitim fakültesi beden eğitimi ve spor öğretmenliği.	101	52,9	100,0
Toplam	191	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okul türlerine göre dağılımlarında 90(%47,1) öğretmenin beden eğitimi ve spor yüksekokulu, 101(%52,9) öğretmenin ise Eğitim fakültesi beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümlerinden mezun oldukları görülmektedir.

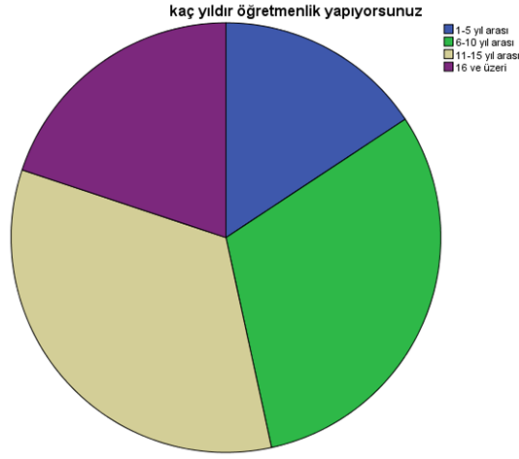

Şekil 4. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Süreye Göre Dağılımları

Görev süresi	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
1-5 yıl arası	30	15,7	15,7
6-10 yıl arası	59	30,9	46,6
11-15 yıl arası	64	33,5	80,1
16 ve üzeri	38	19,9	100,0
Toplam	191	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptıkları süreye Göre Dağılımları incelendiğinde, 1-5 yıl arası 30 (%15,7), 6-10 yıl arası 59 (%30,9), 11-15 yıl arası 64 (%33,5) ve 16 yıl üzeri ise 38 (%19,9) öğretmenin olduğu görülmüştür.

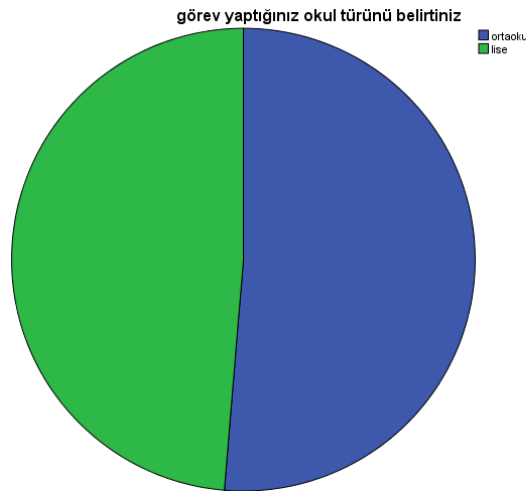

Şekil 5. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin görev yaptıkları süreye göre dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okullara Göre Dağılımları

Görev yaptıkları okullara göre dağılımı	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Ortaokul	98	51,3	51,3
Lise	93	48,7	100,0
Toplam	191	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptıkları okullara göre dağılımlarına bakıldığında ortaokullarda görev yapan öğretmen sayısının 98 (%51,3), liselerde görev yapan öğretmen sayısının ise 93(%48,7) olduğu görülmektedir.

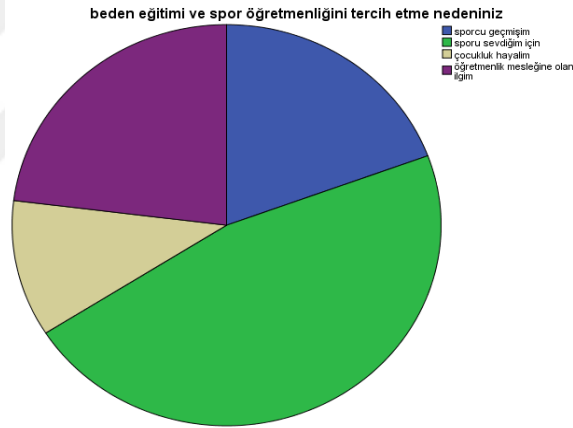

Şekil 6. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin görev yaptıkları okullara göre dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Bu Bölümü Tercih Etme Nedenlerine Göre Dağılımları

Tercih etme nedeni	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Sporcu geçmişim	37	19,4	19,4
Sporu sevdiğim için	89	46,6	66,0
Çocukluk hayalim	21	11,0	77,0
Öğretmenlik mesleğine olan ilgim	44	23,0	100,0
Toplam	191	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi ve spor öğretmenliğini tercih etme nedenlerine bakıldığında; 37 (%19,4) öğretmenin sporcu geçmişinden dolayı, 89(%46,6) öğretmenin sporu sevdiği için, 21(%11,0) çocukluk hayali olduğu için, 44(%23,0) öğretmenin ise öğretmenlik mesleğine olan ilgisinden dolayı tercih ettikleri görülmektedir. Yine bu tabloda sporu sevdiği için tercih edenlerin çoğunlukta olduğu da dikkat çekmektedir.

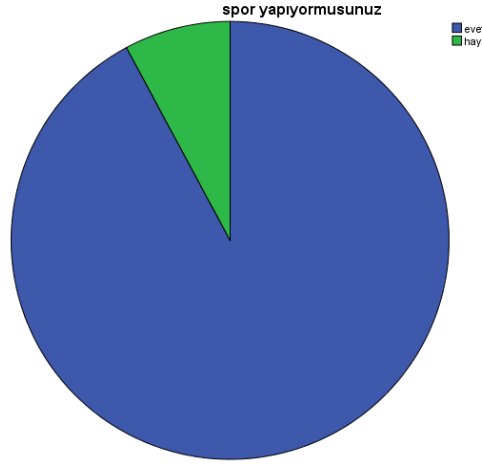

Şekil 7. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin bu alanı tercih etme nedenlerine göre dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Fiziksel Aktivite Yapma Durumlarına Göre Dağılımları

Fiziksel aktivite yapma durumu	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Evet	176	92,1	92,1
Hayır	15	7,9	100,0
Toplam	191	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel aktivite yapma durumu incelendiğinde; 176 (%92,1) öğretmenin fiziksel aktivite yaptığı, 15(%7,9) öğretmenin ise fiziksel aktivite yapmadığı belirtilmektedir.

Şekil 8. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin fiziksel aktivite yapma durumlarına göre dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Tür Fiziksel Aktivite Yaptıklarına İlişkin Dağılımları

Fiziksel aktivite türü	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Bireysel spor	59	30,9	33,5
Takım spor	61	31,9	34,7
Hem bireysel hem takım sporu	56	29,3	31,8
Toplam	176	92,1	100,0
Fiziksel aktivite yapmıyorum	15	7,9	
Toplam	191	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin yaptıkları fiziksel aktivite türü dağılımları incelendiğinde; 59 (%30,9) öğretmenin bireysel sporlarla uğraştığı, 61 (%31,9) öğretmenin takım sporlarıyla uğraştığı ve 56 (%29,3) öğretmenin de hem takım hem bireysel spor dallarıyla uğraştığı görülmektedir.

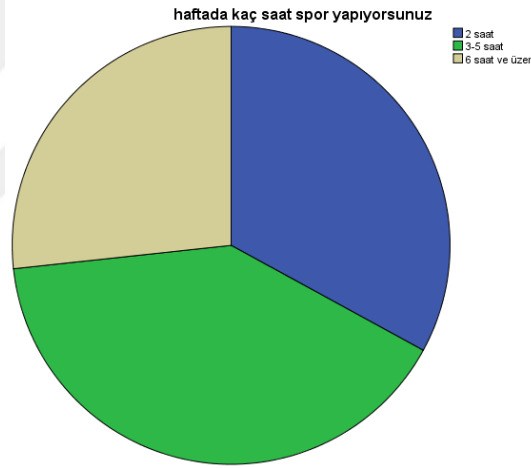

Şekil 9. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hangi tür fiziksel aktivite yaptıklarına ilişkin dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Haftada Kaç Saat Fiziksel Aktivite Yaptıklarına İlişkin Dağılımları

Fiziksel aktivite yaptığı süre	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
2 saat	58	30,4	33,0
3-5 saat	71	37,2	40,3
6 saat ve üzeri	47	24,6	26,7
Toplam	176	92,1	100,0
Fiziksel aktivite yapmıyorum	15	7,9	
Toplam	191	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin haftada kaç saat fiziksel aktivite yaptıkları ile ilgili dağılım incelendiğinde; 58(%30,4) öğretmenin faal olarak haftada 2 saat fiziksel aktivite yaptığı, 71(%37,2) öğretmenin haftada 3-5 saat fiziksel aktivite yaptığı, 6 saat ve üzeri fiziksel aktivite yapan öğretmen sayısının ise 47(%24,6) olduğu görülmektedir.

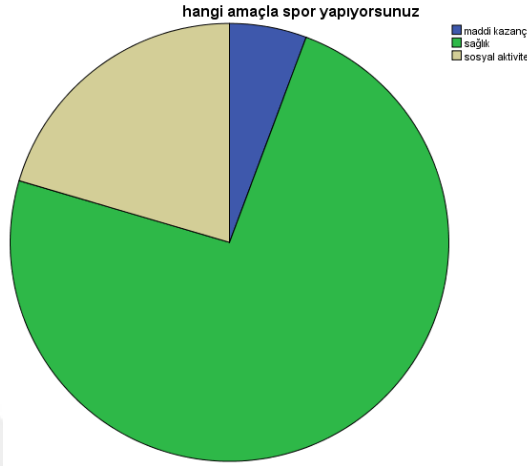

Şekil 10. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin haftada kaç saat fiziksel aktivite yaptıklarına ilişkin dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Amaçla Fiziksel Aktivite Yaptıklarına İlişkin Dağılımları

Hangi amaçla fiziksel aktivite yaptığı	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Maddi kazanç	10	5,2	5,7
Sağlık	130	68,1	73,9
Sosyal aktivite	36	18,8	20,5
Toplam	176	92,1	100,0
Spor yapmıyorum	15	7,9	
Toplam	191	100,0	

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin hangi amaçla fiziksel aktivite yaptıkları incelendiğinde;10(%5,2) öğretmenin maddi kazanç için, 130(%68,1) öğretmenin sağlık için, 36(%18,8) öğretmenin ise sosyal aktivite olsun diye yaptıkları görülmektedir. Sağlık için fiziksel aktivite yapan öğretmenlerin sayısının bir hayli yüksek olması ve sporu maddi kazanç olarak gören öğretmenlerin sayısının çok az olması dikkat çekicidir.

Şekil 11. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin hangi amaçla fiziksel aktivite yaptıklarına ilişkin dağılımlarının grafiksel görünümü.

Tablo 13. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri

Cinsiyet	N	X	Ss	t	P
Erkek	166	163,8012	15,37106	-1,506	,077
Kadın	25	168,6400	11,90546		

Kadın ve erkek öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden Aldıkları puanlar arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. ($P < ,077$). Anlamlı farklılık olmamasına rağmen, kadın öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeyinin erkek öğretmenlerden yüksek olduğu sonucu da gözlenmektedir. Ayrıca erkek ve kadın öğretmenlerin ölçekten aldıkları puan ortalamalarına (X) göre öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14. *Katılımcıların Medeni Durumları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri*

Medeni durum	N	X	Ss	t	P
Evli	163	164,9632	15,09226	1,174	,242
Bekâr	28	161,3571	14,50980		

Öğretmenlerin medeni durumları ile öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden Aldıkları puanlar arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. ($P < ,242$). Ayrıca evli ve bekâr öğretmenlerin ölçekten aldıkları puan ortalamalarına (X) göre öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15. *Katılımcıların Mezun Oldukları Okul Türü İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri*

Mezun olduğu Okul türü	N	X	Ss	t	P
Beden eğitimi ve spor yüksekokulu	90	164,9000	14,07448	,403	,687
Eğitim fakültesi beden eğitimi ve spor	101	164,0198	15,88331		

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden Aldıkları puanlar arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. ($P < ,687$). Mezun olunan okul türüne göre öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 16. *Katılımcıların Görev Yaptığı Okul Türü İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri*

Görev yaptığı Okul türü	N	X	Ss	t	P
Ortaokul	98	164,2347	15,59593	-,188	,851
Lise	93	164,6452	14,48136		

Öğretmenlerin görev yaptığı okul türüne göre öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden Aldıkları puanlar arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. ($P < ,851$). Öğretmenlerin görev yaptığı okul türüne göre öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların Fiziksel Aktivite Yapıp Yapmama İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları ile Ortalamalar Arası Farkların T Değerleri

fiziksel aktivite yapıyor musunuz?	N	X	Ss	t	P
Evet	176	164,8636	15,04977	1,355	,177
Hayır	15	159,4000	14,25683		

Öğretmenlerin fiziksel aktivite yapıp yapmama durumuna göre öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puanlar arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. ($P < ,177$). Ayrıca öğretmenlerin fiziksel aktivite yapma durumlarına göre öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 18. Katılımcıların Yaşları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Yaş	N	X	Ss	F	p	Fark
30 yaş ve altı	23	169,6087	11,65309	2,084	,046*	1>2
31-35 yaş arası	43	161,8605	19,07951			
36-40 yaş arası	74	162,7297	14,92841			
41 yaş ve üzeri	51	166,7451	11,79973			
Total	191	164,4346	15,02541			

Öğretmenlerin yaşları ile öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. ($P < ,046$). 30 yaş altı öğretmenlerin öz yeterlik inanç puan ortalamalarının 31-35 yaş arası öğretmenlerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin bütün yaş gruplarında öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin Görev Yapmakta Olduğu Yıl İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Görev Yapmakta Olduğu Süre	N	X	Ss	F	p	Fark
1-5 yıl arası	30	168,9000	11,13352			
6-10 yıl arası	59	163,4915	16,54813			
11-15 yıl arası	64	161,8594	16,73118	1,905	,034*	1>3
16 ve üzeri	38	166,7105	11,04024			
Toplam	191	164,4346	15,02541			

Öğretmenlik görev yapma süresi farklı olan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($P<,034$). Öğretmenlik görev yapma süresi 1-5 yıl arası olan öğretmenlerin öz yeterlik inanç puan ortalamalarının görev süresi 11-15 yıl arası olan öğretmenlerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin görev yapma süresine göre öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 20. Öğretmenlerin Beden Eğitimi Öğretmenliğini Tercih Etme Nedenleri İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Beden eğt. öğrt. tercih etme nedeni	N	X	Ss	F	p	Fark
Sporcu geçmişim	37	164,3784	13,55309			
Sporu sevdiğim için	89	164,4157	15,64290			
Çocukluk hayalim	21	164,0952	17,53541	,008	,999	—
Öğretmenlik mesleğine olan ilgin	44	164,6818	14,13683			

Beden eğitimi öğretmenliğini tercih etme nedenleri farklı olan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P<,999$). Ayrıca öğretmenlerin Beden eğitimi öğretmenliğini tercih etme nedenlerine göre öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 21. Öğretmenlerin Hangi Tür fiziksel aktivite Yaptıkları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Hangi tür fiziksel aktivite yapıyorsunuz	N	X	Ss	F	p	Fark
Bireysel spor	59	161,0000	17,41383			
Takım sporu	61	165,5246	14,33249	3,487	,033	3>1
Hem bireysel hem takım sporu yapıyorum	56	168,2143	12,20092			

Farklı türde fiziksel aktivite yapan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($P<,033$). Hem bireysel hem de takım sporu yapan öğretmenlerin öz yeterlik inanç puan ortalamalarının bireysel spor yapan öğretmenlerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin yaptıkları fiziksel aktivite türüne göre öz yeterlik inançları ile ilgili puan ortalamalarının(X) yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 22. Öğretmenlerin Haftada Kaç Saat Fiziksel Aktivite Yaptıkları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Haftada kaç saat fiziksel aktivite yapıyorsunuz?	N	X	Ss	F	p	Fark
2 saat	58	162,2069	15,24163			
3-5 saat	71	165,7746	15,51331	1,416	,245	_____
6 saat ve üzeri	47	166,7660	13,91779			
Toplam	176	164,8636	15,04977			

Haftalık fiziksel aktivite yapma süresi farklı olan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P<,245$). Ayrıca öğretmenlerin fiziksel aktivite yaptıkları süreye göre öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerin Hangi Amaçla Fiziksel Aktivite Yaptıkları İle Öğretmenlik Yetkinlik Beklenti Envanterinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Hangi amaçla fiziksel aktivite yapıyorsunuz	N	X	Ss	F	p	Fark
Maddi kazanç	10	166,0000	11,77568			
Sağlık	130	165,7154	14,22370	1,153	,318	_____
Sosyal aktivite	36	161,4722	18,33729			

fiziksel aktivite yapma amacı farklı olan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P < ,318$). Ayrıca öğretmenlerin fiziksel aktivite yapma amaçlarına göre öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Erzurum ilindeki beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inanç düzeyleri ve öz yeterlik inançlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Öğretmenlerin cinsiyetleri ile öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen, kadın öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeyinin ($x=168,6400$) erkek öğretmenlerden ($x=163,8012$) yüksek olduğu sonucu da gözlenmektedir. Öğretmenlerin cinsiyeti ile öz yeterlik düzeyleri arasında literatürdeki araştırmalara bakıldığında bu çalışmadan çıkan sonuçlarla paralellik arz eden sonuçların olduğu görülmüştür. (Tagger 2006; Koparan ve ark. 2011). Fakat farklılık olduğunu gösteren araştırma sonuçlarına da rastlanmıştır. Bu yöndeki incelemelerden birisinde; Yılmaz ve ark. (2010) erkek ve bayan öğretmenlerin öz yeterlikle alakalı inanç düzeylerinde farklılık olduğu, bayanların erkeklere nazaran kendilerini daha yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Yine elde ettiğimiz sonuçların aksine, Sandıkçı ve Öncü (2013)'nün yaptıkları çalışmada öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun cinsiyet değişkeni açısından kadınların lehine anlamlı farklılık olduğunu belirtmişlerdir. Özdemir (2008)'de yaptığı araştırmada sınıf öğretmeni adayların öğretim sürecine ilişkin öz yeterlik düzeylerinin cinsiyet faktörü açısından bayanların lehine anlamlı bir farklılık tespit ettiğini belirtmiştir.

Ünlü, (2008) de yaptığı çalışmada cinsiyete göre bayan ve erkek öğretmenler arasında farklılık olduğunu belirtmiş, erkek öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerinin bayan öğretmenlerden yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde; bazı çalışmalarda cinsiyetin öz yeterlikte önemli olmadığı, bazı çalışmalarda erkek öğretmenler lehine farklılık olduğu, bazı çalışmalarda da kadın öğretmenler lehine farklılıklar olduğu görülmüş ve bu konuda fikir birliğinin olmadığı saptanmıştır. Bu durum Beden eğitimi öğretmenlerinin lisans programlarına seçiminde geçmişten günümüze, hatta günümüzde de farklı yetenek sınavları ile seçilmesi, farklı üniversitelerde farklı akademik personel ile eğitilmeleri ve geçmişten günümüze farklı programların uygulanmasından kaynaklandığını düşündürmektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin medeni durumları ile öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Çıkan sonuçlara göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin evli veya bekâr olmaları ile öz yeterlik inanç düzeyleri arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Medeni durum öz yeterlik düzeyini etkilememektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mezun oldukları okul türüne göre öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Çıkan sonuçlar öğretmenlerin mezun oldukları okul türünün öz yeterlik üzerinde etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu konudaki literatüre bakıldığında ise, Keskin (2006), da yaptığı çalışmada öğretmenlerin mezun oldukları bölüm ile öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmamızın sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin görev yaptığı okul türüne göre öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Öğretmenin ortaokul veya lise de görev yapması öz yeterliğini etkilememektedir. Bu konuyla ilgili benzer bir araştırmada, Savran ve Çakıroğlu (2003), ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin yeterlikleri arasında anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir. Araştırmada ortaokul öğretmenlerinin kendilerini daha çok yeterli buldukları belirtilmiştir. Diğer bir araştırma da Öğretmen yeterliğinin oluşumunda ne tür desteklerin etkili olduğunu araştıran Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2002, akt. Gençtürk 2008: 42), üç farklı üniversiteden mezun öğretmenler üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Katılımcılar, mesleki doyum ve destek algılarını ölçen sorular ve Öğretmen Öz-Yeterlik Ölçeğine (Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy, 2001) cevap vermişlerdir. Araştırmanın sonunda; öğretmen yeterliğinin yaş, cinsiyet ve ırk gibi gruplar arasında önemli bir farklılık göstermezken, sınıf seviyesi ve tecrübe değişkenlerinde önemli farklılıklar gösterdiği ortaya konmuştur. İlkokul öğretmenlerinin, ortaokul ve lise öğretmenlerinden daha yüksek seviyede yeterliğe sahip olduğu görülürken, tecrübeli öğretmenlerin (beş ve üzeri), yeni öğretmenlere göre daha yüksek seviyede yeterliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Literatürdeki bazı araştırmalar da çıkan sonuçların bu araştırmadan çıkan sonuçlarla örtüşmemesinin de çevresel şartların, öğrenci faktörünün, eğitim öğretim ortam ve şartlarının farklı olmasının etken olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenlerin spor yapıyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevaplar ile öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Sonuç olarak ta fiziksel aktivite yapma durumlarının öz yeterlik üzerinde etkisinin olmadığı düşünülmektedir. Ancak öğretmenlerin spor yapma durumları ile öz

yeterlik düzeyi arasında farklılık olup olmadığını gösteren literatür araştırmalarına bakıldığında farklılık olduğunu gösteren çalışmaların olduğu da görölmüştür. bu çalışmalardan birinde, Ünlü (2008) belirli bir düzen içerisinde fiziksel aktivite yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin fiziksel aktivite yapmayanlara oranla daha fazla öz yeterliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği, teorik ve pratik bilgi, birikim ve beceri gerektiren bir meslektir. Bu açıdan öğretmenlerin lisans düzeyinde almış oldukları eğitim ve öğretim ile hizmet öncesinde kazanmış oldukları fiziksel uygunluk, sağlıklı ve atletik vücut yapısının korunması, öğretmenlik mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin teorinin yanında uygulamalı olarak etkin bir öğretim işlevini yerine getirebilmeleri için; fiziksel yapının korunması, düzenli sportif aktiviteler ile performansın belirli boyutlarda tutulabilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda düzenli spor yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin teorik bilginin yanında uygulamalı hareket öğretimi için var olan beceri ve performansları korunacak ve bu sayede öğretim işlevini etkili bir şekilde yerine getirebileceklerdir. Sonuçta da beden eğitimi öğretmenlerinin bir davranışı yapabileceklerine olan inançlarının artmasına vesile olacak ve bu durum öz yeterliklerine yansıtacaktır.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yaşları ile öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olduğu görölmüştür. 30 yaş altı öğretmenlerin öz yeterlik inanç puan ortalamalarının 31-35 yaş arası öğretmenlerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yaşları ile öz yeterlik düzeyi arasında farklılık olup olmadığını gösteren literatür araştırmalarına bakıldığında farklı yaş gruplarında olsa da farklılık olduğunu gösteren çalışmaların olduğu görölmüştür. Bu çalışmalardan birinde, Koparan ve arkadaşları (2011) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarının yaşlarına göre farklılaştığını, öğretmenlerin yaşları arttıkça öz-yeterlik düzeylerinin de arttığını ifade etmişlerdir. Yılmaz ve arkadaşları (2010) beden eğitimi öğretmenlerinin yaşları ile öz-yeterlikleri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Diğer bir araştırmada ise Celep (2002), Türk öğretmenlerin öz-yeterlik inançları, öğrenci kontrolüne karşı tavırları, yönetim ve öğrencilerle ilgili öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkiyi incelemek ve bunların yaş, cinsiyet ve tecrübe ile nasıl değiştiğini belirlemek amacıyla Zonguldak il Merkezi'ndeki 310 öğretmen üzerinde Gibson ve Dembo (1984)'nun Öğretmen Yeterlik Anketini uygulamıştır. Araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin yeterlik inançlarının sadece yaşlarına göre değiştiğini göstermektedir; öğretmenlerin yaşı arttıkça kişisel öğretim yeterliği artmakta fakat genel öğretim yeterliği azalmaktadır.

Öğretmenlik görev yapma süresi farklı olan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlik görev yapma süresi 1-5 yıl arası olan öğretmenlerin öz yeterlik inanç puan ortalamalarının görev süresi 11-15 yıl arası olan öğretmenlerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında, Koparan ve arkadaşları (2011) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz-yeterliklerinin çalışma yıllarına göre farklılaştığını, çalışma yılı 1-5 yıl arasında olan beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterliklerinin diğerlerinden daha düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Ünlü (2008) beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki kıdem ile yeterlikleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu, mesleki kıdem arttıkça yeterlik algısının da anlamlı düzeyde arttığını belirtmiştir. Literatürdeki bazı araştırmalardan çıkan sonuçlar ile bu araştırmadan çıkan sonuçlar birbiriyle örtüşmemektedir. Bu çalışmada mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Bunun sebebi olarak mesleğe yeni başlamış beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının yüksek olmasında, meslekte 10 yılı aşkın bir süre geçirmiş öğretmene nazaran bilgilerinin daha taze olduğu, motivasyonunun daha iyi düzeyde olduğu ve bu sebeple öz yeterlik düzeyinin fazla olduğu düşünülmektedir.

Beden eğitimi öğretmenliğini tercih etme nedenleri farklı olan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Bireysel, takım veya hem bireysel hem takım sporu yapan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Hem bireysel hem de takım sporu yapan öğretmenlerin öz yeterlik inanç puan ortalamalarının bireysel spor yapan öğretmenlerden yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca istinaden sporla fazla iç içe olmayan veya kısmen spor yapan öğretmenlere nazaran, gerek bireysel gerekse takım sporuyla uğraşan öğretmenlerin, öz yeterlik inançlarının olumlu yönde etkilendiği söylenebilir.

Spor yapma süresi farklı olan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Bu durum da beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inanç düzeylerine etkisinin olmadığı düşünülebilir.

Spor yapma amacı farklı olan öğretmenlerin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Sosyal çevre, maddi kazanç, sağlık ya da eğlence amaçlı yapılan sportif faaliyetlerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz yeterlik inançları üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak 2017/2018 eğitim öğretim yılında Erzurum ilinde görev yapan ve araştırmamıza konu olan 191 beden eğitimi öğretmeninin öğretmenlik yetkinlik beklenti envanterinden çıkan sonuçlar çerçevesinde puan ortalamaları incelendiğinde, kişisel bilgi formunda bulunan tüm ölçütlerde öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının belirlemeye yönelik yapılan bu çalışma sonucunda araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir.

- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının belirlemeye yönelik yapılan bu çalışma Erzurum merkezinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerini kapsamaktadır. İlçelerde ve köylerde farklı imkânlar çerçevesinde görev yapan öğretmenlerde dâhil edilerek daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir.
- Öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerine etkisi olabileceği düşünülen farklı değişkenler üzerinde de çalışmalar yapılabilir.
- Bayan ve erkek öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeyleri ile ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmenlik mesleğine yeni başlamış beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile meslekte uzun yıllardır çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öz yeterlik düzeyleri konusunda daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.
- Hemen hemen her alanda hızlı bir gelişim ve değişimin olduğu çağımızda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinde olması beklenen özelliklerde değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretmenlikle ilgili formasyon seviyelerinin yükseltilmesi ve bu meslekle alakalı yeni bilgi ve yeterlikler kazandırılması genel eğitim ve beden eğitimi ve spor açısından faydalı olacaktır.
- Gelecek nesiller için daha etkin öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, zorluklar karşısında yılmayan, problemlere çözüm üretebilen yani öz yeterlik inanç düzeyleri yüksek olan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile mümkündür. Dolayısıyla mevcut beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin veya adaylarının hem genel anlamda öğretmenlik mesleğiyle ilgili, hem de kendi alanlarıyla ilgili öz yeterlik inançlarının, hizmet esnasında veya hizmete başlamadan önce tespit edilmesi ve öz yeterlik inanç düzeyleri düşük olan öğretmenlere yönelik çeşitli rehabilitasyon çalışmalarının yapılması çalışmamızın önerileri olarak ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş. & Keskinılıç, K. (2006). Eğitimin Temel Kavramları, Ş.Ş. Erçetin ve N. Tozlu (Edt.), Eğitim Bilimine Giriş İçinde (1-15), Ankara: Pegem Yayınları.
- Altunkaya, N. (1999). Eğitim sorunumuza kuşbakışı. *Ankara Ürün Yayınları*.
- Aracı, H. (1999). Okullarda Beden Eğitimi 3. Baskı, *Bağırhan Yayınevi, Ankara*.
- Atıcı, M. (2000). İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Yetkinlik Beklentisi Rolünün İngiltere ve Türkiye’de seçilen Bir Araştırma Grubu Üzerinde İncelenmesi
- Atilay, S. (2011). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. 58
- Balcı, A. (1996). Etkili Okul Kuram, Uygulama ve Araştırma, *Ankara: Yavuz Dağıtım*, 46.
- Bandura, A. (1977). *Self-efficacy Toward A Unifying Theory Of Behavioral Change*, Psychological Review, 84, 193–215.
- Bandura, A. (1977). *Self-efficacy Toward a Unifying Theory Of Behavioral Change*. Psychological Review. 84 (2),191-215.
- Bandura, A. (1982), *Self-efficacy mechanism in human agency*, American Psychologist, 37(2),122-147.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice- Hall, Inc.
- Bandura, A. (1993). *Perceived Self-efficacy in Cognitive Development and Functioning*, Educational Psychologist, Cilt 28, Sayı 2, 117–148.
- Bandura, A. (1994). *Self-efficacy*, In V.S. Ramachaudran(Ed.), Encyclopedia of Human Behavior. Newyork: Academic Press. (4) 71-81.
- Bandura, A. (1995). *Exercise of personal and collective efficacy in changing societies*, In A.Bandura(Ed.), *Self -efficacy in changing societies*, Cambridg University Press, New York. (1- 45)
- Bandura, A. (1997). *Self Efficacy The Exercise of Control*. W. H. Freeman and Company. New York. 3,87, 104-106.
- Bandura, A. (2001). *Social cognitive theory: An angetic pespective*. *Annual Review of Psychology*. 54(1) 1–26.
- Baykoçak, C. (2002). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları ve Tükenmişlik Düzeyleri. (Bursa ili uygulaması), *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya*.
- Baytekin, Ç. (2004). Öğrenme Öğretmen Teknikleri ve Materyal Geliştirme. *Ankara Anı yayıncılık*.
- Bıkmaz F. H. (2004). Öz Yeterlik İnançları, Eğitimde Bireysel Farklılıklar. Kuzgun Y, Deryakulu D. Editörler, 2.Baskı, *Ankara, Nobel Yayın Dağıtım*. 289-314.
- Bilen, M. (2002). Plandan Uygulamaya Öğretim. *Ankara Anı Yayıncılık*.
- Bloom, B. S. (1979). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme, Çev. Durmuş Ali Özçelik, *Ankara: Milli Eğitim Basımevi*, 5.

- Brophy, J. (1981). *Teacher praise: A functional Analysis, Review of Educational Reserch*, 51 (1), 5-32.
- Bucher, A. C. (1979). *Foundations of Physical Education*. Saint Louis: The C.V. Mosby Company USA, 423-425.
- Büyükkaragöz, S. & diğ. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Eğitimin Temelleri)*, Konya mikro Yayınları.
- Celep, C. (2002). *The Correlation of The Factors: The Prospective Teachers' Sense of Efficacy and Beliefs, and Attitudes About Student Control* National Forum, s.1-10.
- Coladarci T. (1992). *Teachers' sense of efficacy and commitment toteaching*. The Journal of Experimental Education. 60(4) 323-337.
- Çoban, B. & Turan, M. (2006). Öğrenci Görüşlerine Göre İdeal Beden Eğitimi Öğretmeninin Nitelikleri. *Ölçek Geliştirme Çalışması*
- Çubukçu, Z. & Girmen, P. (2007). Öğretmen adaylarının sosyal öz-yeterlik algılarının belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1).
- Demirel, Ö. (1999). Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı, *Ankara: Pegem A*. 192.
- Demirel, Ö. & Yağcı, E. (2007). Eğitim, Öğretim Teknolojisi ve iletişim, Ö Demirel ve E. Altun (Edt.), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal tasarımı içinde (2-25)*. *Ankara Pegem A Yayıncılık*.
- Demirhan, G. (2002). Beden eğitimi öğretmeni olmak. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. A 288,7-13.
- Demirhan, G. (2002). Çağdaş beden eğitimi öğretmeni. 7. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya*.
- Demirhan, G. (2002). Beden Eğitimi Öğretmeni Olmak, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 27,7,13.
- Demirhan, G. (2003). Dünyada beden eğitimi öğretmeni yetiştirme. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 300, 13-22.
- Enochs, L. G. & Riggs I. M. (1990). *Further development of an elementary science teaching efficacy belief instrument: A preservice elementary scale*. *School Science and Mathematics*. 90(8), 694-706.
- Ercan, A. R. (1999), *Öğretmen Davranışları, 2. Baskı, Ankara*.
- Erden, M. (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, *Ankara: Alkım Yayınları*.
- Evers W.J.G, Brouwers A, & Tomic W. (2002) *Burnout and self-efficacy: a study on teachers beliefs when implementing an innovative educational system in the netherlands*. *British Journal of Educational Psychology*. 72: 227-243.
- Gençtürk, A. (2008), İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları ve İş Doyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi), *Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı, Zonguldak, s.17-42*.
- Gibson, S. & Dembo M. (1984). *Teacher efficacy: A construct validation*. *Journal of Educational Psychology*. 76(4): 569-582.
- Grössing, S. (1991). *Beden, spor, hareket. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu. Ankara*.

- Gülebağlan, C. (2003). Öğretmenlerin İşleri Son Ana Erteleme Eğilimlerinin Mesleki Yeterlilik Algıları, Mesleki Deneyimleri ve Branşları Bakımından Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Ankara.
- Helvacı, A. & Şahin, B. (2008). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar, F. Ereş (edt.), *Eğitim Bilimine Giriş İçinde (1-19)*, Ankara: Maya Akademi.
- Henson, R. K. (2001). Teacher self-efficacy: Substantive implications and measurement dilemmas. *Paper presented at the Annual Meeting of the Educational Research Exchange, Texas A & M University.*
- <http://sporbilimleri.akdeniz.edu.tr/beden-egitimi-ve-spor-ogretmenligi-bolumu>
(20.02.2018'de indirildi).
- İlhan, A, Ç. (2004). 21.Yüzyılda Öğretmen Yeterlikleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58.
- İnal, A.N. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Bilimi. 2.Baskı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım;6-10.
- Kale, R, & Erşen E.(2003). Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş. 1 Baskı. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Karahan, Ç. (2006), İlköğretim İkinci Kademe Öğretmenlerinin Öz Algılamaları ve Mesleki Doyumlarının İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.*
- Karasar, N.(1984). Bilimsel Araştırma Metodu. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık.
- Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Keskin, E. (2006). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik Düzeyleri ile Problem Çözme Yaklaşımlarını Kullanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Denizli İli Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli*
- Kiremit, H. Ö. (2006). Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji ile ilgili öz-yeterlilik inançlarının karşılaştırılması. (Doktora Tezi). *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 30-50.*
- Koç, Ş. (1991). Eğitim sistemi içinde beden eğitim öğretmenin yeri ve işlevinin sistem yaklaşımı ile açıklanması. 1. *Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu. Ankara.*
- Koparan Ş, Öztürk F, Korkmaz N.H. (2011), Beden eğitimi öğretmenlerinin özyeterlilik ve beden eğitimi öğretmeni yeterliliğinin incelenmesi. *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğrt. Kongresi, Van, YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı.; 52-61.*
- Koşar, E. & diğ. (2003). Eğitim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Ankara: PEGEM A. 1.
- Kuran, K. (2002). Öğretmenlik Mesleği (Niteliği ve Önemi). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Türkoğlu, A. (Ed.). Ankara: Mikro Yayınları.
- Kuru, E. (2000). Beden eğitimi ve sporda program geliştirme. Ankara: 4. Aksam Sanat Okulu Matbaası.

- Kuş, A. (1993). İlk ve ortaöğretim kurumlarında “beden eğitimi ve spor’a” bakış zihniyetinin değişmesi gerekliliğinin önemi. *Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu. Manisa.*
- Küçükahmet, L. (2001). Öğretimde Planlama Değerlendirme. *Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.*
- Lindeman, E., Hallenback, J.L., Alpan, N., Gür, İ., Bülbül, S., Gedikoğlu, Ş. ve Akçabol, F. (2007). *Halk Eğitimi ve Önemi.*
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı). (2000). Beden eğitimi öğretmenlerinin ders içi ve ders dışı çalışmaları rehberi. *Ankara: Milli Eğitim Basımevi.*
- Nakiboğlu, C. & Karakoç, Ö. (2005), Öğretmenin Sahip Olması Gereken Dördüncü Bilgi: Alan Öğretim, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(1), 181-206.*
- Özdemir, S. & Yalın, H. İ. (1999), Öğretmenlik Mesleğine Giriş 2. *Baskı Ankara: Nobel Yayınları*
- Özdemir, S. & Yalın, H. İ. (2000), Öğretmenlik Mesleğine Giriş 3. *Baskı Ankara: Nobel Yayınları.*
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlilik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, (54), 277-306.*
- Özerkan, E. (2007) Öğretmenlerin öz-yeterlilik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişki. (Yüksek Lisans Tezi). *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.*
- Özkan, Ö., Tekkaya, C., Çakıroğlu, J. (2002). Fen bilgisi aday öğretmenlerin fen kavramlarını anlama düzeyleri, fen öğretimine yönelik tutum ve öz-yeterlilik inançları. *V. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi, ODTÜ.*
- Pajares, F. (1996). *Self-efficacy beliefs in academic settings.* Review of Educational Research.
- Pajares, F. (1997). *Current Directions in Self Efficacy Research.* Greenwich, CT: JAI Pres. In M. Maehr&P.R. Pintrich (Eds.) *Advances in Motivation and Achievement.*
- Pajares, F. (2002). *Overview Of Social Cognitive Theory and of Self efficacy,*
- Pajares, F. (2002). *Gender and perceived self-efficacy in self-regulated learning.* Theory into Prac tice.
- Plourde, L.A. (2001). *The genesis of science teaching in the elementary school: The influence of student teaching.*
- Senemoğlu, N. (2009). Gelişim Öğrenme ve Öğretim. *14.Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.*
- Sandıkçı, M. ve Öncü, E. (2013). Beden eğitimi ile diğer alanlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlilik algıları ve tutumlarının belirlenmesi ve karşılaştırılması. *Pamukkale Spor Bilimleri Dergisi, 4(1), 135-151.*
- Savran, A. & Çakıroğlu, J. (2003). Differences between Elementary and Secondary Preservice Science Teachers’ Perceived Efficacy Beliefs and their Classroom Management Beliefs. *The Turkish Online Journal of Educational Technology.*
- Şahin, A. E. (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi; 5(58),58-62.*

- Şahin, H. M. (2005). Beden eğitimi ve spor sözlüğü. *Yaylacık Matbaası, s. 64-262.İstanbul.*
- Şişman, M. (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, *Ankara: Pegem A Yayıncılık.*
- Şişman, M. & Acat, B. M. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1), 235-250.*
- Tagger I. T. C. (2006). *The effect of student teaching on teacher efficacy among preservice physical educator.* Doctor of Philosophy, Department of Kinesiology, Michigan State University..
- Tamer K, & Pular A. (2001). Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. *Ankara, Kozan Ofset.; 20-41.*
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor Ahlakı ve Şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies, 5(8), 1071-1093.*
- Taşpınar, M. (2002), Öğretmenlik Mesleği, *1. Basım. Ankara: Nobel Yayın.*
- Tschannen-Moran M, & Woolfolk A. H. (1998). *Teacher efficacy: Its meaning and measure.* Review of Educational Research.; 68: 202-248.
- Tschannen-Moran, M. Woolfolk Hoy, A., & Hoy, W. K. (1998). *Teacher efficacy: Its meaning and measure,* Review of Educational Research. 68(2), 202-248.
- Tschannen-Moran M, & Woolfolk A. H. (2001). *Teacher efficacy: Capturing an elusive concept,* Teaching and Teacher Education,;17: 785–805.
- Tunç, A. (1999), Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş. *Ders Notları, Niğde, s.6-84.*
- Türk, Ö. (2008), İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlikleri ve Mesleki Doyumlarının İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi), *Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul, s.18-29.*
- Ünlü, H., Sünbül, M. & Aydos, L. (2008), Beden Eğitimi Öğretmenleri Yeterlik Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (2), s.23-33.*
- Ünlü, H. (2008), Beden eğitimi öğretmenlerinin yeterlikleri ve sınıf yönetimi davranışları. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Doktora Tezi,; 97-140.*
- Variş, F. (1985). Eğitim Bilimine Giriş. *Ankara: Ankara üniversitesi basımevi.*
- Yıldırım, C. (1966). Eğitimde Araştırma Metotları. *Ankara: Akyıldız Matbası.*
- Yılmaz G, Yılmaz B, Türk N. (2010), Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin özyeterlik düzeylerinin incelenmesi (Nevşehir ili örneği).*Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 12 (2):85-90.*
- Yıldırım, İ. (2012). Developing a scale for self-efficacy of physical education teachers. *Energy Educ Sci Technol Part B. 4(3):1491-1500.*
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. & Soran, H. (2004). Öğretmen Öz-Yeterlik inancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 58.*
- Yılmaz, K. (2010). Eğitimin Temel Kavramları, H.S. Memduhoğlu ve Yılmaz K. (Edt.), Eğitim Bilimine Giriş İçinde (s. 1-17). *Ankara: Pegem Akademi.*
- Yolcu, İ. (1991). Eğitim bütünlüğü içinde beden eğitimi ve sporun önemi. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu. *Ankara: Milli Eğitim Basımevi.*

EKLER

EK 1. Anket İzin Belgeleri

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 88179374-302.08.01-E.1700099649
Konu : Uygulama İzni Haluk
ASLANTÜRK

30.03.2017

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 20.03.2017 tarihli ve 56785782-300-E.1700085702 sayılı belge.

Enstitünüz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Haluk ASLANTÜRK'ün, "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları" konulu tez çalışmasının uygulama izni ile ilgili İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan 27/03/2017 tarih ve 4080980 sayılı yazı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Medine GÜLLÜCE
Rektör Yardımcısı

Ek : 27.3.2017 tarihli 36648235/605.01/4080980 sayılı belge

Atatürk Üniversitesi Merkez Yerleşkesi 25240 Erzurum
Tel: +90 442 2311601
Elektronik Ağ: <http://www.atauni.edu.tr/#!birim=ogrenci-isleri-daيره-baskanligi>

Kep Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Bilgi: Aliye ÖREN
Faks: +90 442 2361026
E-Posta: odaire@atauni.edu.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. www.atauni.edu.tr adresinden doğrulama yapabilirsiniz. Doğrulama Kodu=EC32784

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235/605.01/4080980
Konu:Uygulama ve Çalışma İzni

27.03.2017

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
(Personel Daire Başkanlığı)

- İlgi: a) 20/03/2017 tarihli ve 1700087266 sayılı yazınız.
b) 20/03/2017 tarihli ve 1700087128 sayılı yazınız.
c) 20/03/2017 tarihli ve 1700087781 sayılı yazınız.

İlgi yazılar gereği, yazımız ekindeki araştırmacılarının, ilimiz okullarında araştırma yapma talepleri; Bakanlığımızın, 07/03/2012 tarihli ve 3616 (2012/13) sayılı genelgesi çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmaların, ekte isimleri belirtilen okullarda, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde ve komisyon kararında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak yapılmasına ilişkin, 24/03/2017 tarihli ve 4004853 Valilik Onay yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Turan BAĞAÇLI
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Güvenç T. Yılmaz
Araştırma Uzmanı
28.03.2017

Aras Emin DERViŞOĞLU
Memur

Ek: Onay ve Ekleri (13 Sayfa)

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ad: erzurun.meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE Birimi.
Tel: (0427) 234 4800

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235/605.01/4004853

24.03.2017

Konu:Uygulama ve Çalışma İzni

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Atatürk Üniversitesi'nin 20/03/2017 tarihli ve 1700087266 sayılı yazısı,
b) Atatürk Üniversitesi'nin 20/03/2017 tarihli ve 1700087128 sayılı yazısı,
c) Atatürk Üniversitesi'nin 20/03/2017 tarihli ve 1700087781 sayılı yazısı.

İlgi (a,b,c) yazılar gereği, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Programı öğrencisi Haluk ASLANTÜRK Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Programı öğrencisi Adem KARACA ve Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Mukadder ERKAN 'ın ise; Ekli listelerde ilimize bağlı okullarda Uygulama ve Çalışma İzni talebinde bulunmuş olup, yapılan anket çalışmalarının birer örneğinin Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü(AR-GE birimi)'ne gönderilmesi gerekmektedir.

İlgi yazı ve ekleri, Bakanlığımızın 07/03/2012 tarihli ve 3616 (2012/13) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup, "*Araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde*", komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak, ekte isimleri belirtilen okullarda yapılması, Şubemizce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Turan BAĞAÇLI
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR.

<...>

İsmail BAĞRIYANIK
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdür V.

Ek : Yazı ve Ekleri (27 Sayfa)

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE Birimi- 179.
Tel: (0 442) 234 4800

EK 1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Anketi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli katılımcı,

Bilimsel bir araştırma için görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Lütfen dikkatlice okuyarak, isminizi yazmadan, sizin için uygun olan ifadenin yanına (X) işareti koyarak cevaplayınız. Katılımınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Haluk ASLANTÜRK

Yüksek lisans öğrencisi

1. Cinsiyetiniz: Erkek Kadın
2. Yaşınız: .....
3. Medeni durumunuz. Evli Bekâr
4. Mezun olduğunuz okul türünü belirtiniz?
 Beden eğitimi ve spor yüksekokulu Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
Diğer.....
5. Kaç yıldır öğretmenlik yapmaktasınız?
 1-5 6-10 11-15 16 ve üzeri
6. Görev yaptığınız okul türünü belirtiniz.
 Ortaokul Lise
7. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliğini tercih etme nedeniniz.....
8. Spor yapıyor musunuz?
 Evet Hayır
9. Hangi sporu yapıyorsunuz? .....
10. Haftada kaç saat spor yapıyorsunuz?
 2 saat 3-5 saat arası 6 saat ve üzeri
11. Hangi amaçla spor yapıyorsunuz?*(sizin için en önemli olan birini işaretleyiniz)*
 Maddi kazanç Sağlık Sosyal çevre Eğlence Diğer.....

ÖĞRETMEN YETKİNLİK BEKLENTİ ENVANTERİ

No	SİZİN İÇİN UYGUN OLAN İFADENİN YANINA (X) İŞARETİ KOYARAK CEVAPLAYINIZ... TEŞEKKÜRLER	Her	Sık sık	Bazen	Ara sıra	Hiçbir
1	Sınıfta işlediğim konuyu, önceki ve sonraki konularla ilişkilendirebilirim.					
2	Öğrencileri güdüleyici hazırlık etkinlikleri sunabilirim.					
3	Hedef davranışlara uygun araç-gereç kullanabilirim.					
4	Gerekirse hedef davranışlara uygun araç-gereç hazırlayabilirim.					
5	Drama, gezi, gösteri, gözlem, deney, panel, bireysel ve grup çalışmaları gibi etkinlikleri kolaylıkla uygulayabilirim.					
6	Ödülleri etkili biçimde kullanabilirim.					
7	Öğrencilere derste uygun dönütler verebilirim.					
8	Dersin sonunda öğrencilerin hedef davranışlara ulaşma düzeylerini değerlendirebilirim.					
9	Öğrencilerime, sınıfta kendilerini özgürce ifade edebilecekleri bir öğrenme ortamı hazırlayabilirim.					
10	Dersi amacına uygun biçimde sürdürebilirim.					
11	Ders sırasında istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilirim.					
12	Sınıf içi yaptırımları etkili biçimde kullanabilirim.					
13	Ders süresini etkin biçimde kullanabilirim.					
14	Öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygun yöntem ve teknikleri uygulayabilirim.					
15	Hedef davranışlara uygun yöntem ve teknikleri uygulayabilirim.					
16	Öğrenme-öğretme sürecine olumsuz etki edebilecek durumları tolere edebilirim.					
17	Araç-gereç ve kaynakları uygun biçimde kullanabilirim.					
18	İletişim sürecine ilişkin becerileri etkin biçimde kullanma konusunda özel bir yeteneğim olduğuna inanıyorum.					
19	Vücut dilimi etkin bir şekilde kullanabilirim.					
20	Velilerle rahat iletişim kurabilirim.					
21	Okul yöneticileri, meslektaşlarım ve okul personeli ile kolay iletişim kurabilirim.					
22	Öğretmenlik yapabilmek için özel bir yeteneğe sahip olduğumu					

	düşünüyorum.					
23	Çocuklarla çalışmaktan hoşlanırım.					
24	İyi bir öğretmen olduğuma inanıyorum.					
25	Amaçları ve hedef davranışları açık biçimde ifade edebilirim.					
26	Bireysel ve sosyal farklılıkları dikkate alarak günlük ders planı yapabilirim.					
27	Planlama yaparken hedef davranışları gerçekleştirmeye yönelik öğretim etkinlikleri düzenleyebilirim.					
28	Yeterli düzeyde alan ve genel kültür bilgisine sahip olduğuma inanıyorum.					
29	İşlenen konu ile ilgili ilke ve kavramları anlaşılabilir biçimde öğretebilirim.					
30	Öğrencilerin anlatılan konuya ilişkin sorularına uygun ve yeterli cevaplar verebilirim.					
31	Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak öğretmenlik görevimi yerine getiririm.					
32	Sınav ve ödev gibi öğrenci ürünlerini, notlandırma ölçütlerini kullanarak değerlendirebilirim.					
33	Öğretmenlik mesleğinin dinamik olduğunu düşünüyorum.					
34	Bir dersi planlarken planı yürütebileceğime güvenirim.					
35	Öğrencilerin düzeylerine uygun, onları düşünmeye sevk edecek sorular sorabilirim.					
36	Beklenmeyeni tolere edebilme özelliğine sahip olduğumu düşünüyorum.					
37	Herkesin öğretmen olabileceğini düşünüyorum.					
38	Bilgiyi “sosyal yapılandırılmış ”bir şekilde öğrenciye kazandırabilirim.					

ÖZGEÇMİŞ

04.12.1979 tarihinde Sarıkamış'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Erzurum'da tamamladı. 1996 yılında Erzurum Atatürk üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim görmeye başladı ve 2000 yılında mezun oldu. 2015 yılında Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda tezli yüksek lisansa başladı. 2002 yılından bu yana Erzurum il milli eğitim müdürlüğünde beden eğitimi ve spor öğretmeni olarak görev yapmakta olup, evli ve 2 çocuk babasıdır.

